

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"ЕКОНОМІКА ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ
ВІДНОСИНИ"**

**для студентів напрямів підготовки
6.030503 "Міжнародна економіка",
6.030501 "Економічна теорія"
всіх форм навчання**

Харків. Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014

Затверджено на засіданні кафедри менеджменту та бізнесу.
Протокол № 1 від 27.08.2013 р.

Укладачі: Красноносова О. М.
Нечипорук О. В.
Немашкало К. Р.

P58 Робоча програма навчальної дисципліни "Економіка праці та соціально-трудова відносини" для студентів напрямів підготовки 6.030503 "Міжнародна економіка", 6.030501 "Економічна теорія" всіх форм навчання / укл. О. М. Красноносова, О. В. Нечипорук, К. Р. Немашкало. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 76 с. (Укр. мов.)

Наведено тематичний план навчальної дисципліни, її зміст та розподіл за темами та модулями; подано плани лекцій та практичних (семінарських) занять, матеріал щодо закріплення знань (самостійну роботу, контрольні запитання), критерії та порядок оцінювання знань студентів.

Рекомендовано для студентів напрямів підготовки 6.030503 "Міжнародна економіка", 6.030501 "Економічна теорія".

Вступ

Принципи ринкової економіки активно проявляються у процесах використання робочої сили, зумовлюють формування системи нових соціально-трудових відносин, організації та оплати праці, формування доходів працівників, зростання рівня та якості життя населення України.

Знання основ економіки праці у соціально-трудої сфері допомагає визначати, розраховувати, аналізувати показники та резерви зростання продуктивності та ефективності праці, джерела формування фонду оплати праці та його ефективного використання на підприємствах, сучасні тенденції розвитку трудового потенціалу, проблеми продуктивної зайнятості та ринку праці; досліджувати механізм функціонування системи соціально-трудових відносин та вплив глобалізаційних процесів на розвиток економіки країни.

В умовах структурних змін в економіці об'єктивно необхідне підвищення ефективності трудової діяльності. Ця проблема має особливо важливе значення для підприємств і організацій будь-якої форми власності. Саме тому особливе місце приділяється вивченню економіки праці та соціально-трудових відносин, об'єктом якої є доцільна діяльність людей, спрямована на створення матеріальних благ і надання послуг.

Навчальну дисципліну "Економіка праці та соціально-трудої відносини" вивчають студенти всіх економічних напрямів підготовки вищих навчальних закладів, що свідчить про важливість та значимість цієї дисципліни.

Програму вивчення нормативної дисципліни "Економіка праці й соціально-трудої відносини" складено у відповідності до місця та значення у структурно-логічних схемах, передбачених освітньо-професійною програмою бакалаврів з напрямів підготовки "Міжнародна економіка" та "Економічна теорія".

Навчальна дисципліна "Економіка праці й соціально-трудої відносини" є нормативною навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня "бакалавр" напрямів підготовки 6.030503 "Міжнародна економіка" та 6.030501 "Економічна теорія" для всіх форм навчання.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 0305 "Економіка та підприємництво"	Нормативна	
Модулів – 2	Напрямок підготовки 6.030503 "Міжнародна економіка"	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		3-й	3-й
Загальна кількість годин – 144 Заочна форма – 252		Семестр	
		5-й	5-й, 6-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4; самостійної роботи студента – 6	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Лекції	
		34 год	20 год
		Практичні, семінарські	
		34 год	20 год
		Самостійна робота	
		76 год	212 год
		Вид контролю	
диференційований залік			
Модулів – 2	Напрямок підготовки 6.030501 "Економічна теорія"	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		3-й	-
Загальна кількість годин – 144		Семестр	
		6-й	-
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4; самостійної роботи студента – 6	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Лекції	
		28 год	-
		Практичні, семінарські	
		28 год	-
		Самостійна робота	
		88 год	-
		Вид контролю	
Іспит			

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 89 %;

для заочної форми навчання – 19 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – формування у студентів системи теоретичних і практичних знань про категорії, поняття, механізми забезпечення ефективної зайнятості населення та прогресивного розвитку соціально-трудових відносин на всіх рівнях.

Досягнення мети навчальної дисципліни передбачає постановку та розв'язання комплексу завдань:

дати студентам загальні навички наукового аналізу соціально-трудових процесів на всіх рівнях;

сформувати у студентів науково обґрунтовані, адекватні реальності, раціональні знання про процеси, явища й тенденції у соціально-трудої сфері;

навчити студентів бути компетентними в конкретних процесах управління соціально-трудоїми відносинами, організації, нормування оплати праці та забезпечення її високої ефективності;

сформувати на цій основі доцільне ставлення студентів до власного трудового потенціалу, вміння корегувати й ефективно використовувати свій людський потенціал, забезпечувати свою конкурентоспроможність на ринку праці.

Предметом вивчення дисципліни є сукупність теоретичних і практичних проблем формування людського потенціалу, забезпечення ефективного використання його у сфері праці як на макро- так і на мікро-економічному рівнях з метою забезпечення високої якості життя населення та високої ефективності економічної діяльності.

Об'єктом вивчення дисципліни "Економіка праці і соціально-трудої відносини" є система економічних, соціальних і організаційних відносин між людьми з приводу відтворення й ефективного використання людських продуктивних сил в процесі праці.

Навчальна дисципліна "Економіка праці і соціально-трудої відносини" віднесена до групи освітньо-професійних дисциплін підготовки бакалаврів. Вивчення навчальної дисципліни передбачає компетенцію студентів та наявність якісних знань і навичок в галузі економічної теорії, макро- і мікроекономіки, розміщення продуктивних сил, статистики, менеджменту, соціології, психології, охорони праці. Знання з цих дисциплін дозволяє студентам засвоїти теоретичні та практичні

положення дисципліни, дадуть можливість отримати необхідні знання та навички.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні

знати:

сутність категорії "праця";

загальні положення про роль праці в розвитку людини і суспільства;

основні форми прояву праці;

основні принципи соціального захисту населення;

поняття про основні напрямки розвитку організації праці;

типи соціально-трудових відносин;

завдання, принципи і методи нормування праці;

методи планування потреб у чисельності персоналу;

відтворення населення, поняття демографічної політики;

шляхи регулювання рівня оплати праці;

сутність соціального партнерства;

зміст соціальної політики України;

типи трудових конфліктів;

сутність, критерії і показники ефективності й продуктивності праці;

сутність і значення організації праці, її місце в системі організації діяльності; елементи організації і її форми;

завдання, принципи, методи нормування праці на підприємстві;

показники рівня життя населення;

основи організації заробітної плати в сучасних умовах та механізми її регулювання;

сутність і значення міжнародних актів про економічні, соціальні та культурні права людини;

вміти:

розрізняти основні форми прояву праці в розвитку людини і суспільства;

визначати соціально-економічну роль праці;

визначити потребу в трудових ресурсах;

визначити показники ефективності праці;

обґрунтувати основні напрямки підвищення ефективності праці;

розрахувати показники продуктивності праці;

розробляти нормативи праці;

нормувати працю працівників підприємств;

проводити аналіз змісту і складності праці;

досліджувати трудовий процес працівників різних категорій;
розрізняти форми і системи оплати праці;
визначити заробітну платню при відрядній й погодинній системах;
використовувати закордонний досвід при розробці системи управління трудовою діяльністю.

У процесі викладання навчальної дисципліни основна увага приділяється оволодінню студентами професійними компетентностями. Структуру складових професійних компетентностей та їх формування відповідно до Національної рамки кваліфікацій України наведено в додатку А.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ В УМОВАХ РИНКУ

Тема 1. Об'єкт, предмет і завдання дисципліни

1.1. Основні поняття і категорії.

Загальна характеристика соціально-трудових відносин. Об'єкти, суб'єкти та предмети соціально-трудових відносин. Характеристики основних категорій та понять: "економіка", "економіка праці", "соціально-трудова сфера", "соціально-ринкова економіка".

1.2. Методи управління суспільною працею.

Методи управління суспільною працею та особливості їх використання.

1.3. Наукові основи управління суспільною працею.

Місце і значення дисципліни серед дисциплін фундаментальної підготовки спеціалістів. Наукові основи дисципліни. Взаємозв'язок дисциплін з суміжними дисциплінами. Завдання та структура дисципліни. Система наук про працю.

Тема 2. Трудові ресурси та трудовий потенціал суспільства. Продуктивність та ефективність праці

2.1. Соціально-економічна характеристика трудових ресурсів.

Населення як об'єкт економічних та інших соціальних процесів і явищ. Відтворення населення, його природний і механічний рух. Демо-

графічна та соціальна мобільність населення. Структура і розміщення населення. Новітні демографічні тенденції в Україні. Поняття працездатності, працездатного населення, трудових ресурсів.

2.2. Показники і методи вимірювання продуктивності праці.

Основні поняття про продуктивність праці. Одиниці виміру продуктивності праці. Соціально-економічне значення зміни рівня продуктивності праці. Взаємозв'язок рівня продуктивності праці та життєвого рівня населення. Фактори зростання продуктивності праці. Науково-технічний прогрес безперервне впровадження та використання нової техніки та технології, досягнень сучасної науки; удосконалення управління виробництвом, розвиток організації виробництва та праці, моральних та матеріальних стимулів до праці; зростання кваліфікації та професійної майстерності. Резерви зростання продуктивності праці. Методи пошуку та реалізації резервів зростання продуктивності праці. Недопустимість порушення технології, техніки безпеки та інтенсивності праці.

2.3. Резерви продуктивності праці.

Соціально-економічна характеристика трудових ресурсів. Роль і місце трудових ресурсів в економіці України. Соціально-економічний поділ трудових ресурсів. Стан і структура трудових ресурсів. Методи прогнозування, планування, розрахунку потреби в трудових ресурсах.

Тема 3. Праця як сфера життєдіяльності та провідний чинник виробництва. Наукова організація праці

3.1. Суспільно організована праця.

Зміст поняття і сутність економічної категорії "праця". Праця як процес, що відбувається між людиною і природою. Елементи процесу праці: сама праця, предмет праці, засоби праці і технологія праці. Зміст, характер та функції праці. Форми прояву праці: витрати людської енергії, взаємодія з засобами виробництва, виробнича взаємодія робітників.

3.2. Наукова організація праці.

Сутність наукової організації праці. Визначення поняття, напрямки розвитку та удосконалення організації праці у виробництві.

3.3. Форми управління працею в ринкових умовах.

Форми та елементи організації праці.

Залежність форм та елементів організації праці від факторів виробництва. Вплив антропометричних даних людини на форму та

елементи організації праці. Задачі наукової організації праці. Задачі організації праці у підвищенні ефективності виробництва. Відмінність поняття "організації праці" від понять "організація виробництва" та "організація управління". Місце організації праці у системі суспільного виробництва.

Тема 4. Соціально-трудова відносина як система. Функціонування системи соціально – трудових відносин. Соціальне партнерство

4.1. Сутність соціально-трудова відносин.

Визначення соціально-трудова відносин. Структура системи соціально-трудова відносин. Суб'єкти соціально-трудова відносин: наймані працівники, роботодавці, держава. Рівні соціально-трудова відносин. Фактори, що формують соціально-трудова відносини: соціальна політика, глобалізація економіки, розвиток суспільної праці та виробництва. Програмно-нормативне регулювання соціально-трудова відносин. Соціальні індикатори як інструмент аналізу соціальної сфери суспільства.

4.2. Механізм функціонування системи соціально – трудових відносин.

Поняття механізму функціонування системи соціально-трудова відносин та його складові як інструменти їх упорядкування. Система управління трудовими ресурсами та її підсистема Основні закони і закономірності системи управління працею. Організаційна структура державних органів управління працею. Правове і науково-методичне забезпечення системи.

4.3. Соціальне партнерство.

Визначення соціального партнерства та його ролі в регулюванні соціально-трудова відносин. Мета та принципи соціального партнерства. Складові системи соціального партнерства та механізми її функціонування. Суб'єкти соціального партнерства. Особлива роль держави як арбітра та роботодавця на ринку праці. Роль спілок роботодавців як виразників інтересів підприємців на ринку праці. Участь профспілок у регулюванні трудових відносин, сприянні зайнятості населення, забезпечення соціального захисту працівників. Основні стратегії демократизації управління виробництвом.

Тема 5. Ринок праці та його регулювання. Соціально-трудова відносина зайнятості

5.1. Ринок праці в системі ринкових відносин. Державне регулювання ринку праці.

Ринок праці як підсистема ринкової економіки, його взаємозалежність з ринками капіталів, товарів та послуг, житла, інформації, землі тощо. Поняття "ринок праці", "ринок робочої сили" та "ринок робочих місць". Сучасні умови виникнення та ефективного функціонування ринку праці. Елементи ринку праці: попит, пропозиція, ціна робочої сили. Особливості товару "робоча сила".

5.2. Види та форми зайнятості. Механізм регулювання зайнятості населення в Україні.

Зайнятість та безробіття як соціально-економічне явище. Поняття, види та форми зайнятості населення. Принципи та основні напрямки державної політики у сфері зайнятості населення.

5.3. Безробіття: причини, особливості, соціальний захист населення.

Безробіття як соціально-економічне явище. Активні та пасивні методи й заходи регулювання зайнятості. Програми сприяння зайнятості. Система органів та служб зайнятості на підприємстві.

Тема 6. Трудовий процес та методи його вивчення

6.1. Місце трудового процесу у виробничому процесі.

Місце трудового процесу у виробничому процесі. Структура трудового процесу, принципи його раціональної організації. Планування робочого місця. Зони досяжності. Монотонність праці, інтенсивність праці. Інженерна психологія. Фотографія робочого часу.

6.2. Фотографія робочого часу.

Класифікація витрат та втрат робочого часу різних категорій робітників. Технічні засоби вивчення робочого часу. Фотографія робочого часу, її види та призначення. Проведення спостережень. Обробка результатів.

6.3. Хронометраж.

Хронометраж операцій. Етапи проведення хронометражу операцій. Підготовка проведення. Проведення та обробка результатів спостережень Аналіз здобутих результатів

Тема 7. Методи проектування процесів праці

7.1. Методи праці та напрямки їх удосконалення.

Засоби отримання даних для проектування процесу праці. Проектування чинного процесу праці. Методи одержання недоліків та їх ліквідування. Розрахунок ефективності. Системи мікроелементних нормативів. Вибір системи мікроелементних нормативів. Особливості системи МОДАПТС. Базова система мікроелементних нормативів (БСМ). Інші системи мікроелементних нормативів та їх використання.

7.2. Графічний метод проектування процесів праці.

Графічний метод проектування процесів праці.

7.3. Проектування процесів праці за допомогою мікроелементних нормативів.

Проектування процесу праці за допомогою мікроелементних нормативів. Суть мікроелементного нормування. Склад нормативів та їх використання для проектування процесу праці. Карти організації праці та їх роль в економії рухів робітників. Сполучення та одно часове виконання руху.

Тема 8. Розподіл та кооперація праці.

8.1. Основні форми розподілу праці.

Основні форми розподілу праці на підприємстві. Міжнародний, галузевий розподіл праці. Види розподілу праці на підприємстві. Кваліфікаційний, функціональний, технологічний. Економічні, психофізіологічні та соціальні межі розподілу праці.

8.2. Кооперація праці. Бригадна форма організації праці.

Кооперація праці. Основні форми кооперації праці: внутрішньогалузева, міжцехова, внутрішньоцехова, внутрішньоділянкова. Вплив технічного прогресу на зміну форм кооперації праці. Бригадна форма організації праці. Переваги та недоліки колективної праці. Методи організації бригад. Види бригад. Технічно-організаційне та економічне забезпечення праці у бригадах. Облік вкладу кожного працівника в результат роботи бригади.

8.3. Система обслуговування робочих місць.

Сутність поняття "робоче місце", його організація та класифікація, Обслуговування робочих місць, та функції за якими воно здійснюється.

8.4. Багатоверстатне обслуговування.

Сутність багатоверстатного обслуговування. Побудова циклограми, як методу вивчення та проектування багатоверстатного обслуговування.

Змістовий модуль 2.

ОРГАНІЗАЦІЙНІ, ЕКОНОМІЧНІ Й СОЦІАЛЬНІ КОМПОНЕНТИ ПРОЦЕСУ ПРАЦІ

Тема 9. Методи розробки нормативів праці

9.1. Роль та значення нормативів.

Роль та значення нормативів. Вимоги до нормативів у різних виробничих умовах. Класифікація нормативів в залежності від типів виробництва і місця використання.

9.2. Загальний порядок розробки нормативів.

Місце розробки нормативів, призначення та галузі використання. Загальний порядок розробки нормативів. Встановлення факторів, що впливають на тривалість окремих елементів витрат часу. Проведення спостережень, аналіз та обробка вихідних даних для складання нормативів.

9.3. Використання математичних методів для розробки нормативних матеріалів.

Використання математичних методів для розробки нормативних матеріалів. Визначення залежності між функціями і аргументами та математичні моделі. Побудова графіків, таблиць, номограм. Використання обчислювальної техніки та спеціальних програм персональних комп'ютерів.

Тема 10. Методи встановлення норм часу

10.1. Аналітичний метод.

Дослідно-статистичний метод встановлення норм часу. Сфера використання. Недоліки дослідно-статистичного метода. Аналітичний метод встановлення норм часу за нормативами.

10.2. Нормування праці основних робітників.

Точність та обґрунтованість норм часу у різних типах виробництва.

Порядок, умови та юридичні положення перегляду норм.

Випадки перегляду норм часу. Порядок перегляду норм часу. Роль профспілок в перегляді норм часу.

10.3. Особливості нормування основного та допоміжного часу.

Розрахунок норм на основних витрат робочого часу та режимів роботи устаткування.

Тема 11. Організація та нормування праці. Планування праці

11.1. Нормування праці за нормами часу і робочими місцями та за нормами обслуговування.

Нормування праці спеціалістів за нормативами чисельності.

Основні методи нормування праці спеціалістів та службовців. Особливості розробки нормативів чисельності до цих категорій робітників. Нормування праці за нормами керівництва.

11.2. Нормування праці за нормативами чисельності і встановлення чисельності службовців.

Залежність засобу нормування праці службовців від характеру виконуваних ними робіт. Особливості розробки нормативів чисельності службовців. Використання математичних методів.

11.3. Планування чисельності керівників за нормами керівництва.

Особливості розробки норм керівництва, умови та області їх використання. Керівний та довідковий матеріали з нормування праці цієї категорії робітників. Нормування чисельності службовців.

Тема 12. Політика доходів і оплата праці

12.1. Сутність заробітної плати.

Заробітна плата як основна форма трудових доходів. Соціально-економічна сутність заробітної плати. Номінальна та реальна заробітна плата, реальні доходи. Функції заробітної плати і принципи її організації. Формування заробітної плати з урахуванням становища на ринку праці.

12.2. Принципи і складові елементи організації заробітної плати.

Взаємозв'язок рівня заробітної плати з рівнем цін, продуктивністю, структурою виробництва, доходами і прибутками. Елементи організації заробітної плати. Тарифна система оплати праці та її елементи. Форми і системи оплати праці.

12.3. Структура, форми та системи оплати праці, перспективи і тенденції їх розвитку.

Оплата керівників, спеціалістів та службовців. Схеми посадових окладів. Оплата праці державних службовців. Контрактна система оплати праці. Участь працівників у прибутку. Економічне обґрунтування необхідності та ефективності преміювання різних категорій працівників.

Механізм регулювання заробітної плати. Нормативна база державного регулювання заробітної плати.

Тема 13. Аналіз, звітність і аудит у сфері праці. Форми і системи оплати праці

13.1. Відрядна форма оплати праці та її системи.

Відрядна форма оплати праці та її системи. Умови використання та особливості відрядної форми оплати праці. Відрядно-преміальна система оплати праці, її різновид.

13.2. Погодинна форма оплати праці.

Погодинна форма оплати праці. Форми погодинної оплати праці. Терміни та періодичність виплат. Середня заробітна плата та її обчислення.

13.3. Захист прав робітників на оплату праці.

Права робітників на оплату праці та їх захист. Індexсація заробітної плати. Особливості оплати праці робітників бюджетних підприємств та організацій. Компенсація робітникам частини заробітної плати у зв'язку з затримкою її виплат. Контроль за виконанням законодавства відносно оплати праці.

Тема 14. Моніторинг соціально-трудової сфери як інструмент регулювання й удосконалення соціально-трудових відносин

14.1. Сутність і зміст моніторингу соціально-трудової сфери.

Мета та завдання моніторингу соціально-трудової сфери. Вибір продуктивних методів контролю за функціонуванням соціальної і трудової сфери. Вивчення динаміки професійної реалізації персоналу: становлення, адаптація, кар'єрний ріст, підвищення кваліфікації, підготовка та перепідготовка.

14.2. Показники і індикатори моніторингу соціально-трудових відносин.

Об'єкти моніторингу: соціальна диференціація населення, соціальна мобільність, міграційні процеси, зайнятість, доходи, умови праці, соціальне обслуговування. Принципи моніторингу: повнота; системність соціальної інформації; оперативність; використання єдиної методології збору і аналізу інформації. Система показників та соціальних індикаторів.

Тема 15. Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудових відносин

15.1. Створення, розвиток і завдання МОП.

Міжнародна організація праці (МОП) та причини її виникнення: політичні, соціальні, економічні. Основні цілі та завдання МОП. Структура МОП. Документи, що регламентують діяльність МОП: устав, філадельфійська декларація, регламенти МКП, конвенції МОП.

15.2. Методи роботи та основні сфери діяльності МОП.

Методи роботи МОП: розвиток соціального партнерства, трипартизм, нормотворча діяльність, технічна співдружність, дослідження та публікації. Сфери діяльності МОП: зайнятість і безробіття; професійна підготовка і перепідготовка кадрів; права людини; удосконалення управління та розвитку підприємств; умови безпеки та гігієни праці; заробітна плата; соціальне забезпечення; соціальний захист жінок, молоді, інвалідів, трудящих-мігрантів; усунення дитячої праці. Пріоритетні напрями роботи МОП на сучасному етапі. Участь України в МОП.

Тема 16. Міжнародний досвід регулювання соціально-трудова відносин

16.1. Регулювання зайнятості.

Необхідність вивчення міжнародного досвіду регулювання соціально-трудова відносин. Зарубіжний досвід реалізації державної програми зайнятості: активні програми та пасивні програми. Особливості державної політики зайнятості у Швеції, США, Німеччині.

16.2. Регулювання процесів підготовки кадрів.

Зарубіжний досвід формування професійного рівня трудових ресурсів. Програми професійного навчання безробітних та їх особливості у Англії, Франції, Японії. Навчання в період роботи та його ефективність. Програма наднаціонального регулювання професійної підготовки.

16.3. Форми стимулювання праці робітників у країнах із розвинутою ринковою економікою.

Форми стимулювання праці робітників у країнах з ринковою економікою. Програма участі в прибутках. Проблеми створення єдиного ринку праці в країнах Європейського Союзу. Досвід застосування принципів соціального партнерства в країнах з ринковою економікою.

4. Структура навчальної дисципліни

Із самого початку вивчення навчальної дисципліни кожен студент має бути ознайомлений як з робочою програмою навчальної дисципліни і формами організації навчання, так і зі структурою, змістом та обсягом

кожного з її навчальних модулів, а також з усіма видами контролю та методикою оцінювання сформованих професійних компетентностей.

Вивчення студентом навчальної дисципліни відбувається шляхом послідовного і ґрунтовного опрацювання навчальних модулів. Навчальний модуль – це окремий, відносно самостійний блок дисципліни, який логічно об'єднує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками. Тематичний план дисципліни складається з двох змістових модулів (табл. 4.1, табл. 4.2).

Таблиця 4.1

**Структура залікового кредиту навчальної дисципліни
"Міжнародна економіка"**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	усього	У тому числі				усього	У тому числі			
		лекційні	практичні	семінарські	Самостійна робота		лекційні	практичні	семінарські	Самостійна робота
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Організація праці та соціально-трудова відносини в умовах ринку										
<i>Тема 1.</i> Об'єкт, предмет і завдання дисципліни	8	2	–	2	4	9	1	–	–	8
<i>Тема 2.</i> Трудові ресурси та трудовий потенціал суспільства. Продуктивність та ефективність праці	8	2	2	–	4	20	2	2	–	16
<i>Тема 3.</i> Праця як сфера життєдіяльності та провідний чинник виробництва. Наукова організація праці	8	2	–	2	4	11	1	–	–	10
<i>Тема 4.</i> Соціально-трудова відносини як система. Механізм функціонування системи соціально-трудова відносин. Соціальне партнерство	8	2	–	2	4	11	1	–	–	10
<i>Тема 5.</i> Ринок праці та його регулювання. Соціально-трудова відносини зайнятості	8	2	1	1	4	11	1	–	–	10
<i>Тема 6.</i> Трудовий процес та методи його вивчення	10	2	2	–	6	26	2	4	–	20
<i>Тема 7.</i> Методи проектування	10			–	6	26	2	4	–	20

процесів праці		2	2							
<i>Тема 8. Розподіл та кооперація праці</i>	8	22	11	1	4	11	1	–	–	10
Разом за змістовим модулем 1	68	16	8	8	36	125	11	10	–	104
Змістовий модуль 2. Організаційні, економічні і соціальні компоненти нормування та оплати процесу праці										

Закінчення табл. 4.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Тема 9. Методи розробки нормативів праці	8	2	2	–	4	17	1			16
Тема 10. Методи встановлення норм праці	10	2	2	–	6	16	–			16
Тема 11. Організація та нормування праці. Планування праці	14	4	4	–	6	18	2	4		12
Тема 12. Політика доходів і оплата праці	10	2	2	–	6	18	2	4		12
Тема 13. Аналіз, звітність і аудит у сфері праці. Форми і системи оплати праці	10	2	2	–	6	18	1	1		16
Тема 14. Моніторинг соціально-трудової сфери як інструмент регулювання й удосконалення соціально-трудових відносин	8	2	1	1	4	18	1	1		16
Тема 15. Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудових відносин	8	2	1	1	4	11	1			10
Тема 16. Міжнародний досвід регулювання соціально-трудових відносин	8	2	–	2	4	11	1			10
Разом за змістовим модулем 2	76	18	14	4	40	127	9	10		108
Усього годин за модулем	144	34	22	12	76	252	20	20		212

Таблиця 4.2

**Структура залікового кредиту навчальної дисципліни
"Економічна теорія"**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Денна форма				
	усього	У тому числі			
		лекційні	практичні	семінарські	Самостійн а робота
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Об'єкт, предмет і завдання дисципліни	8	1		1	6
Тема 2. Трудові ресурси та трудовий потенціал суспільства. Продуктивність та ефективність праці	8	1	1		6

Закінчення табл. 4.2

1	2	3	4	5	6
<i>Тема 3.</i> Праця як сфера життєдіяльності та провідний чинник виробництва. Наукова організація праці	10	2		2	6
<i>Тема 4.</i> Соціально-трудові відносини як система. Механізм функціонування системи соціально – трудових відносин. Соціальне партнерство	8	2		2	4
<i>Тема 5.</i> Ринок праці та його регулювання. Соціально-трудові відносини зайнятості	8	2	1	1	
<i>Тема 6.</i> Трудовий процес та методи його вивчення	10	2	2		
<i>Тема 7.</i> Методи проектування процесів праці	10	2	2		
<i>Тема 8.</i> Розподіл та кооперація праці	8	2	1	1	
Разом за змістовим модулем 1	70	14	7	7	42
<i>Тема 9.</i> Методи розробки нормативів праці	8	2	2		4
<i>Тема 10.</i> Методи встановлення норм праці	10	2	2		6
<i>Тема 11.</i> Організація та нормування праці. Планування праці	10	2	2		6
<i>Тема 12.</i> Політика доходів і оплата праці	10	2	2		6
<i>Тема 13.</i> Аналіз, звітність і аудит у сфері праці. Форми і системи оплати праці	10	2	2		6
<i>Тема 14.</i> . Моніторинг соціально-трудової сфери як інструмент регулювання й удосконалення соціально-трудових відносин	10	2	1	1	6
<i>Тема 15.</i> Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудових відносин	8	1		1	6
<i>Тема 16.</i> Міжнародний досвід регулювання соціально-трудових відносин	8	1		1	6
Разом за змістовим модулем 2	74	14	11	3	46
Усього годин за модулем	144	28	18	10	88

5. Теми та плани семінарських занять

Семінарське заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів. На кожному семінарському занятті викладач оцінює підготовлені студентами доповіді та презентації з окреслених питань (табл. 5.1), їх виступи, активність у дискусії, вміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо. Підсумкові бали за кожне семінарське заняття виставляються у відповідний журнал. Отримані студентом бали за окремі семінарські заняття враховуються в процесі накопичення підсумкових балів з даної навчальної дисципліни.

Таблиця 5.1

Плани семінарських занять

Назва теми	Програмні питання	Кількість годин за напрямками		Література
		Міжнародна економіка	Економічна теорія	
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1.				
Організація праці та соціально-трудова відносини в умовах ринку				
Тема 1. Об'єкт, предмет і завдання дисципліни	<p><i>Дискусія на тему: "Що вивчає економіка праці?"</i></p> <p>Проведення <i>семінарського заняття</i> на тему: "Ринок праці в економічній системі"</p> <p>1. Умови виникнення та ефективність функціонування ринку праці. 2. Елементи ринку праці та їх характеристика. 3. Особливості товару "робоча сила". 4. Типи кон'юктур ринку праці. 5. Типи та види ринку праці. 6. Відкриті та скриті ринки праці. 7. Ринок праці в Україні</p>	2	1	<p>Основна: [4; 14]. Додаткова: [17; 19; 22]</p>

Продовження табл. 5.1

1	2	3	4	5
<i>Тема 3.</i> Праця як сфера життєдіяльності та провідний чинник виробництва. Наукова організація праці	<i>Тема семінарського заняття</i> "Праця як об'єкт організації" 1. Сутність організації праці та її задачі. 2. Основні напрямки розвитку організації праці. 3. Робочий час та його тривалість. 4. Режим праці і відпочинку, методи регулювання	2	2	Основна: [3; 4]. Додаткова: [17]
<i>Тема 4.</i> Соціально-трудова відносина як система. Механізм функціонування системи соціально-трудова відносин. Соціальне партнерство	<i>Семінарське заняття:</i> 1. Формування системи соціально-трудова відносин. 2. Механізм управління трудовими ресурсами та характеристика його підсистем. 3. Принципи соціального партнерства	2	2	Основна: [1; 4; 6; 15]. Додаткова: [24; 25]
<i>Тема 5.</i> Ринок праці та його регулювання соціально-трудова відносина зайнятості	<i>Семінарське заняття:</i> 1. Ринок праці в системі ринкових відносин. 2. Основні елементи ринку праці і механізм їхньої взаємодії. 3. Сегменти ринку праці. 4. Регулювання ринку праці	1	1	Основна: [2; 4; 14]. Додаткова: [23; 25]
<i>Тема 8.</i> Розподіл та кооперація праці.	<i>Семінарське заняття:</i> 1. Розподіл праці. Види та характеристика. 2. Кооперація праці. Види та характеристика. 3. Передумови створення та види бригад	1	1	Основна: [2 – 4]. Додаткова: [23; 25]
Змістовий модуль 2. Організаційні, економічні й соціальні компоненти нормування та оплати процесу праці				
<i>Тема 14.</i> Моніторинг соціально-трудова сфери як інструмент регулювання й удосконалення	<i>Семінарське заняття:</i> 1. Сутність і зміст моніторингу соціально-трудова сфери. 2. Показники й індикатори моніторингу соціально-трудова відносин. 3. Методологічні основи спостереження за динамікою рівня життя населення	1	1	Основна: [2 – 4]. Додаткова: [19; 21].

1	2	3	4	5
<i>Тема 15.</i> Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудова відносин	Семінарське заняття: 1. Створення, розвиток і завдання МОП. 2. Структура міжнародної організації праці. 3. Основні сфери діяльності МОП. 4. Методи роботи МОП і їхня характеристика	1	1	Основна: [2 – 4]. Додаткова: [19; 21]
<i>Тема 16.</i> Міжнародний досвід регулювання соціально-трудова відносин	Семінарське заняття: 1. Необхідність вивчення міжнародного досвіду регулювання соціально-трудова відносин. 2. Регулювання зайнятості. 3. Регулювання процесів підготовки кадрів. 4. Форми стимулювання праці працівників	2	1	Основна: [2 – 4]. Додаткова: [19; 21]
Разом годин		12	10	

6. Теми практичних занять

Практичне заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань. Проведення таких занять ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різного рівня складності для розв'язування їх на занятті. Воно включає проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування завдань із їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання (табл. 6.1).

Таблиця 6.1

Перелік тем практичних занять

Тема	Програмні питання	Кількість годин		Література
		Міжнародна економіка	Економічна теорія	
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1. Організація праці та соціально-трудова відносина в умовах ринку				
Тема 2. Трудові ресурси та трудовий потенціал. Продуктивність та ефективність праці	Практичне заняття на тему: "Продуктивність праці". Тренінг з визначення продуктивності праці в різні періоди часу. Визначення індексів зміни продуктивності праці	2	1	Основна: [3; 4]. Додаткова: [24; 25]
Тема 5. Ринок праці та його регулювання соціально-трудова відносина зайнятості	Рішення ситуаційних задач	1	1	Основна: [2; 4; 14]. Додаткова: [23; 25]
Тема 6. Трудовий процес та методи його вивчення	Ситуаційне завдання на тему: "Обробка фотографії робочого часу". Ситуаційне завдання на тему: "Обробка хронометражних спостережень"	2	2	Основна: [2 – 4]. Додаткова: [23; 25]
Тема 7. Методи проектування процесів праці	Ситуаційне завдання: "Раціоналізація трудового процесу" (графічний метод)	2	2	Основна: [2 – 4]. Додаткова: [23; 25]
Тема 8. Розподіл та кооперація праці	Ситуаційне завдання на тему: "Економічна межа розподілу праці"	1	1	Основна: [2 – 4]. Додаткова: [23; 25]
Змістовий модуль 2. Організаційні, економічні й соціальні компоненти нормування та оплати процесу праці				
Тема 9. Методи розробки нормативів праці	Тренінги: "Дослідно-статистичний засіб розробки нормативів праці". Ознайомлення та використання загально машинобудівних нормативів часу	2	2	Основна: [3; 4; 15]. Додаткова: [17; 25]

Закінчення табл. 6.1

1	2	3	4	5
Тема 10. Методи встановлення норм часу	Практичні заняття з нормування верстатних робіт	2	2	Основна: [3; 4]. Додаткова: [24; 25]
Тема 11. Організація та нормування праці	Практичні заняття з організації та нормування верстатних робіт	4	2	Основна: [3; 4]. Додаткова: [24; 25]
Тема 12. Політика доходів і оплата праці	Ділова гра "КОРБРИГ"	2	2	Основна: [4; 6]. Додаткова: [19; 21 – 23; 25]
Тема 13. Аналіз, звітність і аудит у сфері праці. Форми і системи оплати праці	Ситуаційні завдання з оплати праці. Система трудових показників. Аналіз продуктивності праці	2	2	Основна: [4; 6]. Додаткова: [19; 21 – 23; 25]
Тема 14. Моніторинг соціально-трудової сфери як інструмент регулювання й удосконалення	Рішення ситуаційних задач	1	1	Основна: [2 – 4]. Додаткова: [19; 21]
Тема 15. Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудоких відносин	Рішення ситуаційних задач	1		Основна: [2 – 4]. Додаткова: [19; 21]
Разом годин за змістовими модулями		22	18	

6.1. Приклади типових практичних завдань за темами**Змістовий модуль 1.****ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ
В УМОВАХ РИНКУ****Тема 2. Трудові ресурси та трудовий потенціал.
Продуктивність та ефективність праці**

Рівень 1. Використовуючи дані табл. 1 необхідно визначити: місячну продуктивність праці одного працівника і робітника; відпрацьовану

кількість людино-днів і людино-годин робітниками; денну і годинну продуктивність праці одного робітника; індекси зміни:

Таблиця 1

Початкові дані для аналізу продуктивності праці

№ варіанта	Обсяг виробництва, тис. грн		Чисельність, осіб				Тривалість роботи, дні		Тривалість дня, год	
			Працюючі		Робітники					
	База	Звіт	База	Звіт	База	Звіт	База	Звіт	База	Звіт
01	354	401	150	145	112	109	18	9	7,5	11

Рівень 2. Визначити індекси зміни:

- 1) обсягу виробництва;
- 2) чисельності працівників і робітників;
- 3) тривалості зміни і місяця;
- 4) продуктивності праці працівника і робітника.

Рівень 3. Розрахувати приріст об'єму виробництва і чинників. Які чинники впливають на зміну продуктивності праці та яким чином? Зробити відповідні висновки.

Тема 6. Трудовий процес та методи його вивчення

Завдання 1. "Обробка хронометражних спостережень"

Рівень 1. Обробити результати спостережень хронометражу.

Вихідні дані:

Елементи операції	Номер спостережень							
	1	2	3	4	5	6	7	8
	Поточний час (хв.-сек.)							
Узяти заготовку, установити і закріпити в патроні	0-10	2-21	4-25	8-04	10-46	13-10	18-07	20-56
Включити верстат, підвести різець	0-14	2-24	4-29	8-09	10-49	13-16	18-17	21-01
Обточити деталь за один прохід	2-01	4-08	6-27	10-09	12-51	17-42	20-34	23-21
Відвести різець, виключити верстат, заміряти деталь	2-04	4-12	6-31	10-15	12-55	17-45	20-39	23-25
Розкріпити, зняти і відкласти деталь	2-10	4-17	6-37	10-22	13-01	17-54	20-44	23-33

Рівень 2. Обчислити тривалість кожного елемента операції та визначити норму оперативного часу на операцію.

Рівень 3. Визначити норму часу та норму виробітку за 8 годин, якщо час на відпочинок та обслуговування робочого місця 8 %, а n=100 шт.

Завдання 2. "Обробка хронометражних спостережень"

Рівень 1. Обробити результати спостережень фотографії робочого часу.

Вихідні дані:

№ з/п	Що спостерігалось	Поточний час, хв	Тривалість, хв	Вироблено деталей	Індекс
Початок роботи в 8 ч.					
1	Ознайомлюється з кресленням	8 год 07 хв			
2	Іде за різцями	13,5			
3	Обробка трьох деталей	9 год 17 хв			
4	Немає струму	10 год 03 хв			
5	Обробка двох деталей	26			
6	Пішов за відсутніми деталями	34			
7	Обробка чотирьох деталей	11 год 20 хв			
8	Палить	21			
9	Передчасно закінчує роботу, іде на обід	12-00			
10	Починає роботу з запізненням	13 год 04 хв.			
11	Пішов за майстром	7,5			
12	Указує майстрові на дефекти верстата	12			
13	Чекає ремонту верстата	28,5			
14	Перевіряє верстат у присутності слюсаря	31			
15	Очищає верстат від стружки	7,0			
16	Палить	56			
17	Обробка чотирьох деталей	15 год 43,5 хв			
18	Змінює різець	47			
19	Збирає стружку	16-09			
20	Змазує верстат	27			
21	Здає роботу контролерові	50,5			
22	Здає креслення	54,5			
23	Закінчує роботу раніше терміну	17-00			

Нормативи на відпочинок на обслуговування робочого місця складають 4 % від оперативного часу

Рівень 2. Обчислити витрати часу по кожному їхньому виду. Проіндексувати однойменні види робіт

Рівень 3. Скласти баланс робочого часу

Тема 7. Методи проектування процесів праці

Рівень 1. Токар виконує одноперехідну операцію з обробки валу. Проведений хронометраж дозволив встановити наступну послідовність виконання трудових прийомів і їх тривалість (с):

узяти деталь, надіти на неї хомутик -	11
встановити деталь в центрах, включити обертання шпинделя –	9
підвести різець, включити подачу -	5
виконати точіння –	x
вимкнути подачу, відвести різець, вимкнути обертання шпинделя –	7
заміряти деталь штангенциркулем –	12
зняти деталь –	7
зняти хомутик, відкласти деталь –	10

Потрібно:

1. Використовуючи графічний метод аналізу трудових прийомів, розкрити резерви підвищення продуктивності праці робітника.

Рівень 2. Раціоналізувати трудовий процес, використовуючи можливість перекриття допоміжного часу машинним. Розробити для робітника новий графік виконання операції.

Рівень 3. Визначити зростання продуктивності праці і зміну коефіцієнта зайнятості робітника в результаті раціоналізації трудового процесу.

Таблиця 1

Початкові дані для розрахунку основного часу

Варіант	Режими різання			L мм	і проходів
	S мм/об.	S мм/хв.	N		
1	0,24	-	700	40,0	3
2	0,30	-	680	80,0	2

Тема 10. Методи встановлення норм часу.

Тема 11. Організація та нормування праці

Рівень 1. Потрібно пронормувати свердлильну операцію.

Вихідні дані:

Деталь – кільце. Зовнішній діаметр 100 мм, висота 60 мм (глибина свердління), внутрішній діаметр 38 мм, вага 5 кг, матеріал ст.45.

Інструмент – свердло $\varnothing 35$ мм, матеріал ст.Р18 з подвійним заточенням. Верстат вертикально-свердлильний мод. 2А135 (з охолодженням), пристосування – кондукторна втулка, установка на столі без кріплення. Вимірювач – пробка двостороння.

Режими різання: 1) свердління n – 270 об/хв. подача $s=0,65$ мм/об.
Партія деталей 1000 шт

Рівень 2. Заповнити нормувальну карту (довідкові дані додаються).

Рівень 3. Визначити розцінку на виконання роботи по обробці деталі – кільце.

7. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються студентом самостійно під методичним керівництвом викладача.

Мета СРС – засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних і професійних компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні майбутнього фахівця вищого рівня кваліфікації.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів денної форми навчання, визначається навчальним планом і становить 53 % (76 годин) від загального обсягу навчального часу на вивчення дисципліни (144 годин). У ході самостійної роботи студент має перетворитися на активного учасника навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними і практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, нести індивідуальну відповідальність за якість власної професійної підготовки. СРС включає: опрацювання лекційного матеріалу; опрацювання та вивчення рекомендованої літератури, основних термінів та понять за темами дисципліни; підготовку до практичних, семінарських занять; підготовку до виступу на семінарських заняттях; поглиблене опрацювання окремих лекційних тем або питань; пошук (підбір) та огляд літературних джерел за заданою проблематикою дисципліни; аналітичний розгляд наукової публікації; контрольну перевірку студентами особистих знань за запитаннями для самодіагностики; підготовку до контрольних робіт та інших форм поточного контролю;

систематизацію вивченого матеріалу з метою підготовки до семестрового заліку (підсумкової контрольної роботи).

Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота студентів з вітчизняною та закордонною спеціальною економічною літературою, нормативними актами з питань державного регулювання економіки, статистичними матеріалами. Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань з навчальної дисципліни, наведені в табл. 7.1.

Таблиця 7.1

Завдання для самостійної роботи студентів та форми її контролю

Назва теми	Зміст самостійної роботи студентів	Кількість годин		Форми контролю СРС	Література
		Міжнародна економіка	Економічна теорія		
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ В УМОВАХ РИНКУ					
Тема 1. Об'єкт, предмет і завдання дисципліни	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>семінарського заняття</i> , огляд теоретичного матеріалу з теми "Роль праці у суспільстві"	4	6	Презентація результатів	Основна: [3; 4; 6]. Додаткова: [18; 25]
Тема 2. Трудові ресурси та трудовий потенціал. Продуктивність та ефективність праці	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Виконання практичного завдання за індивідуальним варіантом	4	6	Захист практичного завдання за індивідуальним варіантом	Основна: [1; 3; 4; 6]. Додаткова: [18; 25]

1	2	3	4	5	6
Тема 3. Праця як сфера життєдіяльності та провідний чинник виробництва. Наукова організація праці	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>семінарського заняття</i> , огляд теоретичного матеріалу з теми "Праця як об'єкт організації"	4	6	Презентація результатів	Основна: [3; 4; 6; 15]. Додаткова: [18; 24]
Тема 4. Соціально-трудова відносина як система. Механізм функціонування системи соціально – трудових відносин. Соціальне партнерство	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; підготовка до <i>семінарського заняття</i> , огляд теоретичного матеріалу з теми "Соціально-трудова відносина та соціальне партнерство"	4	4	Презентація результатів	Основна: [3; 4; 6; 10; 15]. Додаткова: [17; 19; 21; 22]
Тема 5. Ринок праці та його регулювання Соціально-трудова відносина зайнятості	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, підготовка до <i>семінарського заняття</i> , огляд теоретичного матеріалу з теми "Організація праці. Ринок праці". Виконання практичного завдання за індивідуальним варіантом	4	4	Презентація результатів. Захист практичного завдання за індивідуальним варіантом	Основна: [3; 4; 6; 14]. Додаткова: [16; 19; 21]

Продовження табл. 7.1

1	2	3	4	5	6
Тема 6. Трудовий процес та методи його вивчення	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; підготовка до практичного заняття. Виконання практичного завдання за індивідуальним варіантом	6	6	Захист практичного завдання за індивідуальним варіантом	Основна: [3; 4; 8]. Додаткова: [17; 19; 24]
Тема 7. Методи проектування процесів праці	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Виконання практичного завдання за індивідуальним варіантом. Підготовка до контрольної роботи	6	6	Захист індивідуального завдання	Основна: [4; 9; 10; 12]. Додаткова: [16; 24]
Тема 8. Розподіл та кооперація праці	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, підготовка до <i>семінарського заняття</i> , огляд теоретичного матеріалу з теми "Економічна межа розподілу праці". Виконання практичного завдання за індивідуальним варіантом	4	4	Презентація результатів. Захист практичного завдання за індивідуальним варіантом	Основна: [1; 2; 4; 7; 8]. Додаткова: [21; 22; 24]
Усього за змістовим модулем 1		36	42		
Змістовий модуль 2. ОРГАНІЗАЦІЙНІ, ЕКОНОМІЧНІ Й СОЦІАЛЬНІ КОМПОНЕНТИ НОРМУВАННЯ ТА ОПЛАТИ ПРОЦЕСУ ПРАЦІ					
Тема 9. Методи розробки нормативів праці	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Ознайомлення та використання загально-машинобудівних нормативів часу. Підготовка до тренінгу: "Дослідно-статистичний засіб розробки нормативів праці"	4	4	Презентація результатів	Основна: [3; 4; 6; 7; 15]. Додаткова: [24; 25]

Продовження табл. 7.1

1	2	3	4	5	6
Тема 10. Методи встановлення норм часу	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Виконання практичного завдання за індивідуальним варіантом	6	6	Захист практичного завдання за індивідуальним варіантом	Основна: [1; 4; 13; 14]. Додаткова: [24; 25]
Тема 11. Організація та нормування праці.	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Виконання практичного завдання за індивідуальним варіантом	6	6	Захист практичного завдання за індивідуальним варіантом	Основна: [4; 10; 12; 15]. Додаткова: [22; 24; 25]
Тема 12. Політика доходів і оплата праці	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; підготовка до ділової гри "КОРБРИГ"	6	6	Підготовка до ділової гри та активна участь у ній	Основна: [1; 2; 4; 12]. Додаткова: [16; 19; 21 – 23; 25]
Тема 13. Аналіз, звітність і аудит у сфері праці. Форми і системи оплати праці	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Виконання практичного завдання за індивідуальним варіантом	6	6	Захист практичного завдання за індивідуальним варіантом	Основна: [1; 7; 9]. Додаткова: [16; 19]
Тема 14. Моніторинг соціально-трудової сфери як інструмент регулювання й удосконалення	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка до <i>семінарського заняття</i> , огляд теоретичного матеріалу з теми "Соціально-трудова сфера". Виконання практичного завдання за індивідуальним варіантом	4	6	Презентація результатів. Захист практичного завдання за індивідуальним варіантом	Основна: [2 – 4]. Додаткова: [19; 21; 25]

1	2	3	4	5	6
Тема 15. Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудо­вих відносин	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. підготовка до <i>семінарського заняття</i> , огляд теоретичного матеріалу з теми "Міжнародна організація праці". Виконання практичного завдання за індивідуальним варіантом. Підготовка до контрольної роботи	4	6	Захист індиві­дуального завдання	Основна: [2; 4; 6; 7]. Додаткова: [16; 18; 19]
Тема 16. Міжнародний досвід регулювання соціально-трудо­вих відносин	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. підготовка до <i>семінарського заняття</i> . Виконання практичного завдання за індивідуальним варіантом	4	6	Захист індиві­дуального завдання	Основна: [2; 4; 8; 9]. Додаткова: [18; 19; 21]
Усього за змістовим модулем 2		40	46		
Усього		76	88		

7.1. Контрольні запитання для самодіагностики

Тема 1. Об'єкт, предмет і завдання дисципліни

1. Дайте визначення предмета та об'єкта дисципліни.
2. Назвіть основні елементи соціально-трудо­вої сфери, охарактеризуйте їх.
3. Охарактеризуйте методи управління суспільною працею, особливості їх використання.
4. Розкрийте зв'язок економіки праці та соціально-трудо­вих відносин з іншими науками.
5. Назвіть найважливіші концепції, які зробили суттєвий внесок у розвиток сучасної теорії та практики управління суспільною працею.

Тема 2. Трудові ресурси та трудовий потенціал суспільства. Продуктивність та ефективність праці

1. Які завдання дисципліни "Економіка праці та соціально-трудо­ві відносини"?

2. Дайте визначення поняття "населення".
3. З яких груп складається населення за методикою МОП?
4. Кого відносять до економічно активного населення?
5. Що являють собою трудові ресурси?
6. Охарактеризуйте фази процесу відтворення робочої сили.
7. Які категорії населення належать до трудових ресурсів?
8. Дайте визначення поняття "трудова потенція".
9. Які фактори впливають на продуктивність та ефективність праці?

Охарактеризуйте їх.

10. За якими напрямками здійснюється відтворення трудового потенціалу?

Тема 3. Праця як сфера життєдіяльності та провідний чинник виробництва. Наукова організація праці

1. Дайте характеристику структури сучасної суспільної праці.
2. Покажіть взаємозв'язок функцій суспільної праці.
3. Що таке організація праці?
4. Яка праця є суспільно організованою?
5. Що є мірою кількості ?
6. Що таке режими праці?
7. Назвіть форми управління працею.

Тема 4. Соціально-трудова відносина як система. Функціонування системи соціально-трудова відносин. Соціальне партнерство

1. Дайте визначення соціально-трудова відносин.
2. Назвіть форми соціально-трудова відносин.
3. Охарактеризуйте суб'єктів соціально-трудова відносин.
4. Розкрийте принципи і типи соціально-трудова відносин.
5. Сутність та структура механізмів функціонування системи соціально-трудова відносин.
6. Етапи становлення системи соціального партнерства. Суб'єкти соціального партнерства.

Тема 5. Ринок праці та його регулювання. Соціально-трудова відносина зайнятості

1. У чому полягає концепція якості трудового життя?
2. Що означає поняття "ринок праці" як підсистема ринкової економіки?
3. Умови виникнення та ефективного функціонування ринку праці.
4. Охарактеризуйте елементи ринку праці.

5. У чому полягає сутність кон'юнктури ринку праці? Типи кон'юнктури.

6. Система управління трудовими ресурсами та її елементи.

7. Система державних органів управління трудовими ресурсами.

8. Основні напрями соціальної політики.

9. Соціальний захист населення та його складові.

Тема 6. Трудовий процес та методи його вивчення

1. З якою метою треба вивчати трудові процеси?

2. Що служить як об'єкт вивчення?

3. Класифікація витрат робочого часу?

4. Які види витрат часу включають у робочий час?

5. Які види перерв у роботі?

6. Призначення й мета фотографії робочого часу (ФРЧ)?

7. Призначення й мета хронометражу.

8. Етапи проведення ФРЧ і хронометражу.

9. Види ФРЧ і умови застосування.

10. Що розуміється під виробничим і трудовим процесами?

11. Назвіть складові виробничого процесу.

12. Залежно від яких ознак і для чого класифікуються трудові процеси? Приведіть приклади класифікації.

Тема 7. Методи проектування процесів праці

1. Методи проектування трудових процесів. У чому їхня відмінність?

2. Які системи мікроелементних нормативів застосовуються для раціоналізації трудових процесів?

3. Недоліки й переваги різних систем мікроелементів?

4. Що значить раціонально організувати трудовий процес? Приведіть приклади технічних, організаційних, психофізіологічних факторів, що впливають на величину працевитрат при здійсненні трудового процесу.

5. У чому складається сутність виробничої операції? Приведіть приклади поділу трудового процесу на операції. Для чого здійснюється такий поділ?

Тема 8. Розподіл та кооперація праці

1. Основні форми поділу праці.

2. Форми поділу праці.

3. Що таке кооперація праці?

4. Форми кооперації праці.
5. Передумови організації бригад.

Тема 9. Методи розробки нормативів праці

1. Що таке нормативи по праці?
2. Які методи застосовуються при розробці нормативів?
3. Що забезпечує застосування нормативів праці?
4. Як класифікуються нормативи?
5. Які витрати праці визначають і що регламентують нормативи?
6. Як диференціюються нормативи по сферах застосування?
7. Як визначити норму обслуговування верстатів?
8. Чому дорівнює норма часу при багатOVERSTATному обслуговуванні?
9. У чому полягає ефективність багатOVERSTATного обслуговування?

Тема 10. Методи встановлення норм часу

1. Як встановити норму часу за допомогою аналітичного методу?
2. Як здійснити нормування часу за допомогою нормативів?
3. Які види робіт виконують працівники по нормуванню праці?
4. Яку роботу здійснює нормувальник у цеху?
5. Що таке перегляд норм виробітку?
6. Укажіть шляхи вдосконалювання організації роботи з нормування праці на підприємстві.
7. Як здійснюється нормування праці допоміжних робітників за трудомісткістю робіт?
8. Що таке норма обслуговування?
9. Як здійснюється нормування за нормами чисельності?
10. Як здійснюється розподіл допоміжних робітників за робочими місцями?

Тема 11. Організація та нормування праці. Планування праці

1. Що таке "норма керівництва"?
2. Як здійснюється нормування за нормами чисельності?
3. Як здійснюється розподіл службовців за робочими місцями?
4. Які види робіт виконують працівники з нормування праці?
5. Укажіть шляхи вдосконалення організації роботи з нормування праці на підприємстві.

Тема 12. Політика доходів і оплата праці

1. Охарактеризуйте заробітну плату як економічну категорію.
2. Які функції виконує заробітна плата в ринковій економіці?

3. Які основні принципи організації заробітної плати? Назвіть основні елементи організації заробітної плати.

4. Як через організацію заробітної плати забезпечується збіг інтересів працівників і роботодавців?

5. Розкрийте сутність тарифної системи і її основні елементи.

6. У чому полягає призначення Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників?

7. Сутність тарифної сітки. З якою метою зіставляють на підприємстві середній розряд робітників і робіт?

8. Що визначає тарифна ставка? Чому питома вага тарифної частини заробітку має бути максимальною?

Тема 13. Аналіз, звітність і аудит у сфері праці. Форми і системи оплати праці

1. Які системи заробітної плати застосовуються на підприємстві, в організації? Дайте їх класифікацію.

2. Які особливості відрядної форми оплати праці?

3. В якому разі застосовується пряма відрядна оплата праці?

4. В якому разі застосовується непряма відрядна оплата праці?

5. Що таке безтарифна оплата праці?

6. Як і хто захищає права робітників на оплату праці?

Тема 14. Моніторинг соціально-трудової сфери як інструмент регулювання й удосконалення

1. Сутність та зміст моніторингу соціально-трудової сфери.

2. Основні науково-методичні завдання моніторингу.

3. Послідовність розробки і використання системи моніторингу.

4. Джерела інформації для проведення моніторингу соціально-трудової сфери.

5. Система показників ефективності зайнятості та використання трудових ресурсів.

6. Показники використання робочої сили на рівні підприємства.

7. Що таке прожитковий мінімум?

8. Наведіть характеристику "споживчого кошика".

9. Що являють собою показники бідності?

Тема 15. Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудових відносин

1. Назвіть основні причини створення МОП.

2. Дайте характеристику структури МОП і її основних елементів.

3. У чому полягає сутність поняття "трипартизм"?
4. Які методи використовує МОП у своїй діяльності?
5. Охарактеризуйте основні сфери діяльності МОП.
6. Які пріоритетні напрями роботи МОП діють зараз?
7. З урахуванням яких змін у світі здійснюється діяльність МОП?

Тема 16. Міжнародний досвід регулювання соціально-трудова відносин

1. У чому полягає необхідність дослідження міжнародного досвіду регулювання трудових відносин?
2. Дайте характеристику активних і пасивних програм регулювання зайнятості.
3. Особливості регулювання зайнятості у Швеції.
4. Дайте характеристику програм професійного навчання безробітних.
5. Особливості системи підготовки кадрів в Японії, Німеччині.
6. Що є концепцією "гнучкого тарифу"?
7. Як здійснюють стимулювання праці у США?
8. Дайте характеристику основних видів регулювання соціально-трудова відносин у Німеччині.
9. Дайте характеристику основних видів регулювання соціально-трудова відносин у Японії.

8. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі: індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль, тощо.

Форми організації індивідуально-консультативної роботи:

- а) за засвоєнням теоретичного матеріалу: консультації: індивідуальні (запитання – відповідь); групові (розгляд типових прикладів);
- б) за засвоєнням практичного матеріалу: консультації індивідуальні і групові;
- в) для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу: індивідуальне здавання виконаних робіт;
- г) підготовка реферату для виступу на науковому семінарі; підготовка реферату для виступу на науковій конференції

9. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як активних, так і інтерактивних навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру, міні-лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, мозкові атаки, кейс-метод, презентації, ознайомлювальні (початкові) ігри, метод проектної роботи, комп'ютерні симуляції, метод Дельфі, метод сценаріїв, банки візуального супроводу (табл. 9.1).

Таблиця 9.1

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
1	2
Тема 1. Об'єкт, предмет і завдання курсу	<i>Проблемна лекція</i> "Стратегічні та тактичні завдання економіки праці і регулювання соціально-трудова відносин"
Тема 2. Трудові ресурси та трудовий потенціал суспільства. Продуктивність та ефективність праці	<i>Проблемна лекція</i> "Умови і чинники підвищення ефективності використання трудових ресурсів суспільства" Тренінг: Аналіз показників продуктивності праці по факторах її зростання
Тема 3. Праця як сфера життєдіяльності та провідний чинник виробництва. Наукова організація праці	<i>Міні-лекція</i> , "Сутність, характер праці і його соціальні аспекти" <i>Міні-лекція</i> з напрямків наукової організації праці. Семінар-дискусія: Задачі наукової організації праці в сучасному виробництві
Тема 4. Соціально-трудова відносина як система . Механізм функціонування системи соціально-трудова відносин: організаційний аспект. Соціальне партнерство	<i>Міні-лекція, семінар-дискусія</i> "Посилення соціальної орієнтації національної економіки та розвиток соціально-трудова сфери". "Головні напрямки розвитку соціальної політики в Україні та елементи соціального захисту населення в умовах ринкових відносин"
Тема 5. Ринок праці та його регулювання Соціально-трудова відносина зайнятості	<i>Проблемна лекція</i> "Соціальне партнерство як метод вирішення соціальних конфліктів на різних рівнях управління підприємством"

Закінчення табл. 9.1

1	2
Тема 6. Трудовий процес та методи його вивчення	Міні-лекція: "Фотографія та хронометраж, як методи вивчення трудового процесу" Тренінг: Обробка аркушів фотографії та хронометражу
Тема 7. Методи проектування процесів праці	<i>Проблемна лекція</i> "Методи проектування процесів праці". Ситуація: "Проектування раціональних процесів праці та методи визначення їх ефективності"
Тема 8. Розподіл та кооперація праці	<i>Проблемна лекція</i> "Розподіл та кооперація праці" Ситуація: "Вибір методу розподілу праці з визначенням межі економічної доцільності"
Тема 9. Методи розробки нормативів праці	Семинар-дискусія: Вимоги до нормативів у різних виробничих умовах. Призначення нормативів та галузі їх використання
Тема 10. Методи встановлення норм праці	Тренінг: Становлення норм часу та заповнення нормувальних карт
Тема 11. Організація та нормування праці. Планування праці	Ситуація: Використання різних методів для нормування праці робітників
Тема 12. Політика доходів і оплата праці	<i>Проблемна лекція</i> "Державне втручання в регулювання доходів і оплати праці населення, та основні напрямки
Тема 13. Аналіз, звітність і аудит у сфері праці. Форми і системи оплати праці	Ділова гра "КОРБРИГ"
Тема 14. Моніторинг соціально-трудої сфери як інструмент регулювання й удосконалення	<i>Проблемна лекція</i> "Роль та значення соціально-демографічних досліджень у процесі моніторингу трудової сфери"
Тема 15. Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудоих відносин	<i>Проблемна лекція</i> "Міжнародна організація праці та шляхи інтеграції України в світовий ринок"
Тема 16. Міжнародний досвід регулювання соціально-трудоих відносин	<i>Проблемна лекція</i> "Міжнародний досвід регулювання зайнятості та доцільність його застосування в Україні"

Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою і технікою викладання, але й високою ефективністю навчального процесу, який виявляється у: високій мотивації студентів; закріпленні теоретичних знань на практиці;

підвищенні самосвідомості студентів; формуванні здатності приймати самостійні рішення; формуванні здатності до ухвалення колективних рішень; формуванні здатності до соціальної інтеграції; набуття навичок вирішення конфліктів; розвитку здатності до знаходження компромісів.

Проблемні лекції спрямовані на розвиток логічного мислення студентів і характеризуються тим, що коло питань теми обмежується двома-трьома ключовими моментами, увага студентів концентрується на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках, використовується досвід закордонних навчальних закладів з роздаванням студентам під час лекцій друкованого матеріалу та виділенням головних висновків з питань, що розглядаються. При читанні лекцій студентам даються питання для самостійного розмірковування, проте лектор сам відповідає на них, не чекаючи відповідей студентів. Система питань в ході лекції відіграє активізуючу роль, примушує студентів сконцентруватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Міні-лекції проводяться, як правило, як частина заняття-дослідження.

Робота в малих групах використовується з метою активізації роботи студентів при проведенні семінарських і практичних занять. Це так звані групи психологічного комфорту, де кожен учасник відіграє свою особливу роль і певними своїми якостями доповнює інших. Використання цієї технології дає змогу структурувати практичні (семінарські) заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

Семінари-дискусії передбачають обмін думками і поглядами учасників щодо даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Мозкові атаки – це метод розв'язання невідкладних завдань за дуже обмежений час. Суть його полягає в тому, щоб висловити якнайбільшу кількість ідей за невеликий проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію.

Презентації – виступи перед аудиторією – використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу, демонстрації нових товарів та послуг.

Банки візуального супроводження – сприяють активізації творчого сприйняття змісту дисциплін за допомогою наочності.

Рольові ігри (інсценізації) – форма активізації студентів, за якої вони задіяні в процесі інсценізації певної виробничої ситуації у ролі безпосередніх учасників подій.

10. Методи контролю

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (мінімальна сума – 40 балів, максимальна сума - 80 балів);

Поточний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться в таких формах:

- активна робота на лекційних заняттях;
- активна участь у виконанні практичних завдань;
- активна участь у дискусії та презентації матеріалу на семінарських заняттях;
- проведення письмової підсумкової контрольної роботи;
- проведення поточного тестування;
- проведення експрес-опитування;

Модульний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться у формі підсумкової контрольної роботи. Проводиться як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача.

Порядок поточного оцінювання знань студентів Загальна оцінка за змістовний модуль складається з накопичення балів, які студент отримує під час лекційних, практичних (семінарських) занять, балів за поточне тестування та експрес опитування, ділову гру, тренінг та балів за підсумкові контрольні роботи.

Загальна оцінка з дисципліни визначається як накопичення балів, зокрема за активну участь на лекціях, виконання практичних (семінарських) завдань, домашніх завдань, балів за підсумкові контрольні роботи, а також за підсумковий контроль та самостійну роботу студента.

Оцінювання знань студента під час семінарських та практичних занять має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Об'єктами поточного контролю є:

а) систематичність, активність та результативність роботи протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни;

б) виконання поточного контролю;

в) виконання домашніх завдань;

г) самостійна робота.

Оцінювання проводиться за такими критеріями:

1) розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

2) ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;

3) ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

4) уміння поєднувати теорію з практикою при розгляді ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків при виконанні завдань, винесених для самостійного опрацювання, та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

5) логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

При оцінюванні практичних завдань увага також приділяється якості, самостійності та своєчасності здачі виконаних завдань викладачу (згідно з графіком навчального процесу). Якщо якась із вимог не буде виконана, то оцінку буде знижено.

Підсумковий контроль проводиться два рази за семестр. При проведенні підсумкового контролю визначається рівень знань студентів з теоретичних питань навчальної дисципліни та практичних навичок.

Підсумковий контроль здійснюється та оцінюється за двома складовими: практичне завдання (задачі) та (або) теоретичне завдання (теоретичне питання). Кожне завдання підсумкового контролю оцінюється окремо.

ЗРАЗОК ЗАВДАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Теоретична частина.

Завдання 1 (1 бал)

Які системи мікроелементних нормативів застосовуються для раціоналізації трудових процесів?

Практична частина.

Завдання 2 (3 бали)

Обробити результати спостережень хронометражу.

Вихідні дані

Елементи операції	Номер спостережень							
	1	2	3	4	5	6	7	8
	Поточний час (хв.-сек.)							
Узяти заготовку, установити і закріпити в патроні	0-12	2-18	4-22	7-04	10-46	14-10	18-07	21-56
Включити верстат, підвести різець	0-14	2-24	4-29	8-09	10-49	14-16	18-17	22-01
Обточити деталь за один прохід	1-01	4-08	6-27	9-09	12-51	15-42	20-34	23-21
Відвести різець, виключити верстат, заміряти деталь	2-04	4-12	6-31	10-15	12-55	16-45	20-39	23-25
Розкріпити, зняти і відкласти деталь	2-10	4-17	6-37	10-22	13-01	17-54	20-44	23-33

Обчислити тривалість кожного елемента операції та визначити норму оперативного часу на операцію.

Завдання 3 (3 бали)

Визначити можливості раціоналізації трудового процесу.

Розробити заходи щодо впровадження раціонального трудового процесу та доказати його ефективність.

Довідникові данні

Тривалість елементів роботи	Нормативний коефіцієнт стійкості		
	Машинний	Машинно-ручний	Ручний
Серійне виробництво до 10 сек.	1,2	2,0	2,5
Більше 10 сек.	1,1	1,6	2,3

Завдання 4 (1 бал)

Визначити нормативи часу на операцію (виробництво серійне) $T_{оп}$, $T_{шт}$, якщо α_1 (час на відпочинок) = 6 %, α_2 (час на обслуговування) = 4 %.

Завдання 5 (2 бали)

Використовуючи дані потрібно визначити: індекси зміни: обсягу виробництва; чисельності працюючих і робітників; тривалість зміни й місяця; продуктивність праці працюючого і працівника. Розрахувати приріст обсягу виробництва.

Вихідні дані для аналізу продуктивності праці

Обсяг виробництва тис. грн		Чисельність персоналу			
База	Звіт	Працюючих		Робітників	
		база	звіт	база	звіт
396	399	117	112	91	88

Для підведення підсумків роботи студентів з навчальної дисципліни "Економіка праці та соціально-трудова відносини" за напрямом підготовки 6. 030503 "Міжнародна економіка" виставляється загальний бал, який враховує бали з кожного виду контролю, а також за відвідування занять, активну участь на лекціях, семінарських заняттях, виконання практичних та домашніх завдань, а також за самостійну роботу студента. Сумарна оцінка повинна бути не меншою ніж 60 балів (зараховано).

Підсумкова кількість балів з дисципліни згідно з Методикою переведення показників успішності знань студентів Університету в систему оцінювання за шкалою ECTS конвертується в підсумкову оцінку за шкалою ECTS.

Підсумковий/семестровий контроль за напрямом 6.030501 "Економічна теорія" проводиться у формі семестрового екзамену.

Семестрові экзамени – форма оцінки підсумкового засвоєння студентами теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни, що проводиться як контрольний захід.

Порядок підсумкового контролю з навчальної дисципліни. Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену. Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей (див. додаток А.1).

Завданням екзамену є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо. В умовах реалізації компетентнісного підходу екзамен оцінює рівень засвоєння студентом компетентностей, що передбачені кваліфікаційними вимогами. Кожен екзаменаційний білет складається із 5 практичних ситуацій, які передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень теоретичної підготовки студента і рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Екзаменаційний білет включає одне стереотипне, три діагностичних та одне евристичне завдання, які оцінюються відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

Студент, який із поважних причин, підтверджених документально, не мав можливості брати участь у формах поточного контролю, тобто не склав змістовий модуль, має право на його відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання за розпорядженням декана факультету відповідно до встановленого терміну.

Студент **не може бути допущений** до складання екзамену, якщо кількість балів, одержаних за результатами перевірки успішності під час поточного та модульного контролю відповідно до змістового модуля впродовж семестру, в сумі не досягла 35 балів. Після екзаменаційної сесії декан факультету видає розпорядження про ліквідацію академічної заборгованості. У встановлений термін студент добирає залікові бали.

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімально можлива кількість балів за поточний і

модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімально можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної *"Відомості обліку успішності"*.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову *"Відомість обліку успішності"* навчальної дисципліни. У випадку отримання менше 60 балів студент обов'язково здає залік після закінчення екзаменаційної сесії у встановлений деканом факультету термін, але не пізніше двох тижнів після початку семестру. У випадку повторного отримання менше 60 балів декан факультету призначає комісію у складі трьох викладачів на чолі із завідувачем кафедри та визначає термін перескладання заліку, після чого приймається рішення відповідно до чинного законодавства: "зараховано" – студент продовжує навчання за графіком навчального процесу, а якщо "не зараховано", тоді декан факультету пропонує студенту повторно вивчення навчальної дисципліни протягом наступного навчального періоду самостійно.

Зразок екзаменаційного білета

Форма № Н-5.05

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Освітньо-кваліфікаційний рівень "бакалавр"

Напрямок підготовки: "Економічна теорія". Семестр VI

Навчальна дисципліна "Економіка праці та соціально-трудова відносини"

Екзаменаційний білет

Завдання 1

На ділянці виготовляється деталь "гвинт", роботи виконуються по 4 розряду. Визначити часову тарифну ставку робітника 5 розряду. Мінімальна заробітна плата становить 1218 грн.

Кількість робочих днів в місяці 18.

Розряд	1	2	3	4	5	6
Тарифний коефіцієнт	1	1,23	1,35	1,54	1,98	2,25

Завдання 2

Використовуючи дані потрібно визначити: індекси зміни: обсягу виробництва; чисельності працюючих і робітників; тривалість зміни й місяця; продуктивність праці працюючого і працівника. Розрахувати приріст обсягу виробництва.

Вихідні дані для аналізу продуктивності праці

Обсяг виробництва тис. грн		Чисельність персоналу			
База	Звіт	Працюючих		Робітників	
		база	звіт	база	звіт
456	473	117	119	94	96

Завдання 3

Визначити відрядно-преміальний місячний зарібок робітника-верстатника 4 розряду, якщо протягом зміни він виготовляє 150 деталей при змінній нормі 120 штук. У місяці 21 робочий день, тривалість зміни 8 годин. Мінімальний зарібок становить 1004 гривень/місяць, його прийнято за основу тарифної сітки.

Шкала розрахунку премії за перевиконання норм виробітку

№	% виконання норм	% премії
1	До 100	немає
2	101-105	20
3	106-115	30
4	116- 130	40
5	Вище 131	50

Завдання 4

Розрахувати число верстатів-дублерів, що може обслужити один верстатник, тобто норму обслуговування верстатів.

Вихідні дані: $T_0 = 6$ хв; $T_v = 2$ хв; $T_{\text{переход}} = 0,3$ хв; $t_{a.n} = 5\%$ від T_0 , кількість деталей у партії 1000 шт, $t_{\text{отл.}} = 6\%$, $t_{\text{обсл.}} = 4\%$

Завдання 5

Виходячи з установленної норми обслуговування (дивись завдання 4), побудувати циклограму роботи багатостатника і визначити коефіцієнт зайнятості його протягом циклу і завантаження устаткування, норму штучного часу. А також зробити висновок про ефективність впровадження багатостатного обслуговування на дільниці.

Затверджено на засіданні

кафедри економіки підприємства та менеджменту ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

Протокол № ___ від " ___ " _____ 20 ___ р.

Зав. кафедри _____ Екзаменатор _____.
(підпис) (підпис)

Підсумкові бали за екзамен складаються із суми балів за виконання всіх завдань, що округлені до цілого числа за правилами математики.

Алгоритм вирішення кожного завдання включає окремі етапи, які відрізняються за складністю, трудомісткістю та значенням для розв'язання завдання. Тому окремі завдання та етапи їх розв'язання оцінюються відокремлено один від одного таким чином:

Завдання 1 (3 бала):

1 бал – за правильне подання та використання методичного апарату, зокрема формули розрахунку часової тарифної ставки;

1 бал – за арифметичну правильність розрахунку часової тарифної ставки робітника;

0,5 бала – за наявність і ґрунтовність висновку;

0,25 бала – за охайність подання результатів;

0,25 бала – за наявність пояснень щодо алгоритму розрахунку показників.

Завдання 2 (5 балів):

0,5 бала – за правильне подання та використання методичного апарату, зокрема формули розрахунку індексів зміни;

1 бал – за арифметичну правильність розрахунку індексів зміни;

0,5 бала – за правильне подання та використання методичного апарату, зокрема формули розрахунку продуктивності праці;

1 бал – за арифметичну правильність розрахунку продуктивності праці;

0,5 бала – за правильне подання та використання методичного апарату, зокрема формули розрахунку приросту обсягу виробництва;

1 бал – за арифметичну правильність розрахунку приросту обсягу виробництва;

0,25 бала – за охайність подання результатів;

0,25 бала – за наявність і ґрунтовність висновку.

Завдання 3 (7 балів):

0,25 бала – за логіку розрахунків;

0,25 бала – за правильне подання та використання методичного апарату, зокрема формули розрахунку ефективного фонду часу, виробітку за місяць по нормі та по факту;

1,25 бала – за арифметичну правильність розрахунків ефективного фонду часу, виробітку за місяць по нормі та по факту;

0,25 бала – за правильне подання та використання методичного апарату, зокрема формули розрахунку відсотків перевиконання норми виробітку;

1,25 бала – за арифметичну правильність розрахунків розрахунку відсотків перевиконання норми виробітку;

0,25 бала – за правильне подання та використання методичного апарату, зокрема формули розрахунку розцінки;

1,5 бала – за арифметичну правильність розрахунків розцінки;

0,25 бала – за правильне подання та використання методичного апарату, зокрема формули розрахунку відрядно-преміального заробітку;

1 бал – за арифметичну правильність розрахунків відрядно-преміального заробітку;

0,25 бала – за наявність пояснень до алгоритму розрахунку показників;

0,25 бала – за охайність подання результатів;

0,25 бала – за наявність і ґрунтовність висновку.

Завдання 4 (10 балів):

0,5 бала – за логіку розрахунків;

0,5 бала – за правильне подання та використання методичного апарату, зокрема формули розрахунку вільного основного часу на операцію;

2 бали – за арифметичну правильність розрахунку вільного основного часу на операцію;

0,5 бала – правильне подання та використання методичного апарату, зокрема формули розрахунку часу зайнятості робітника на робочому місці;

2 бали – за арифметичну правильність розрахунку часу зайнятості робітника на робочому місці;

0,5 бала – за правильне подання та використання методичного апарату, зокрема формули розрахунку норми обслуговування верстатів;

3 бали – за арифметичну правильність розрахунку норми обслуговування верстатів;

0,5 бала – за наявність пояснень до алгоритму розрахунку показників;

0,25 бала – за охайність подання результатів;

0,25 бала – за наявність і ґрунтовність висновку.

Завдання 5 (15 балів):

0,25 бала – за логіку розрахунку показників;

0,25 бала – за правильне аналітичне подання циклограми роботи робітника-багатоверстатника;

0,25 бала – за правильне подання та використання методичного апарату, зокрема формули розрахунку зайнятості робітника-багатоверстатника на робочому місці;

1,5 бала – за арифметичну правильність розрахунків зайнятості робітника-багатоверстатника на робочому місці;

0,25 бала – за правильне подання та використання методичного апарату, зокрема формули розрахунку завантаження устаткування робочого місця;

1,5 бала – за арифметичну правильність розрахунків завантаження устаткування робочого місця;

0,5 бала – за правильне подання та використання методичного апарату, зокрема формули розрахунку норми часу на обробку однієї деталі;

1,5 бала – за арифметичну правильність розрахунків норми часу на обробку однієї деталі;

0,25 бала – за правильне подання та використання методичного апарату, зокрема формули розрахунку кількості циклів багатOVERSTATного обслуговування;

1 бал – за арифметичну правильність розрахунків кількості циклів багатOVERSTATного обслуговування;

0,25 бала – за правильне подання та використання методичного апарату, зокрема формули розрахунку норми штучного часу та кількості нормо-хвилин, вироблених робітником-багатOVERSTATником протягом зміни;

2 бала – за арифметичну правильність розрахунків норми штучного часу та кількості нормо-хвилин, вироблених робітником-багатOVERSTATником протягом зміни;

0,25 бала – за правильне подання та використання методичного апарату, зокрема формули розрахунку відсотка виконання норм часу робітником-багатOVERSTATником;

2 бали – за арифметичну правильність розрахунків відсотка виконання норм часу робітником-багатOVERSTATником;

0,25 бала – за наявність пояснень щодо алгоритму розрахунку показників;

2 бала – за наявність побудованої циклограми роботи робітника-багатOVERSTATника;

0,5 бала – за правильне оформлення циклограми;

0,25 бала – за охайність подання результатів;

0,25 бала – за наявність і ґрунтовність висновку.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей студентів денної форми навчання наведена в табл. 11.1 та табл. 11.4.

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей за напрямом "Міжнародна економіка"

Професійні компетентності	Навчальний тиждень	Години	Форми навчання	Оцінка рівня сформованості компетентностей			
				Форми контролю	Макс бал		
1	2	3	4	5	6		
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ В УМОВАХ РИНКУ							
Здатність визначати основні умови виникнення та ефективність функціонування ринку праці, особливості товару "робоча сила", типи кон'юктур ринку праці	1	Ауд.	2	Лекція	Об'єкт, предмет і завдання дисципліни	Робота на лекції	0,5
			2	Практичні заняття	"Ринок праці в економічній системі" 1. Умови виникнення та ефективність функціонування ринку праці. 2. Особливості товару "робоча сила". 3. Типи кон'юктур ринку праці.	Активна участь на практичних заняттях	0,5
		СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
					Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
Здатність визначати основні характеристики трудових ресурсів та трудовий потенціал. Вміти оцінювати продуктивність та ефективність праці	2	Ауд.	2	Лекція	Трудові ресурси та трудовий потенціал. Продуктивність та ефективність праці	Робота на лекції	0,5
			2	Практичні заняття	"Продуктивність праці". Тренінг з визначення продуктивності праці в різні періоди часу. Визначення індексів зміни продуктивності праці	Активна участь на практичних заняттях. Рішення ситуаційних задач	5,5

Продовження табл. 11.1

1	2	3		4		5	6
		СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
Здатність визначати сутність організації праці та її задачі. Обґрунтовувати основні напрями розвитку організації праці. Вміти вимірювати робочий час та його тривалість	3	Ауд.	2	Лекція	Праця як сфера життєдіяльності та провідний чинник виробництва Наукова організація праці	Робота на лекції	0,5
			2	Практичні заняття	"Праця як об'єкт організації" 1. Сутність організації праці та її задачі. 2. Основні напрями розвитку організації праці. 3. Робочий час та його тривалість. 4. Режим праці і відпочинку, методи регулювання	Активна участь на практичних заняттях	3,5
		СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
Здатність визначати основні характеристики управління формуванням системи соціально-трудова відносин та обґрунтовувати принципи соціального партнерства	4	Ауд.	2	Лекція	Соціально-трудова відносина як система. Механізм функціонування системи соціально-трудова відносин. Соціальне партнерство	Робота на лекції	0,5
			2	Практичні заняття	1. Формування системи соціально-трудова відносин. 2. Механізм управління трудовими ресурсами та характеристика його підсистем. 3. Принципи соціального партнерства.	Активна участь на практичних заняттях	3,5
		СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		

Продовження табл. 11.1

1	2	3	4		5	6	
Здатність визначати основні елементи ринку праці і механізм їхньої взаємодії	5	Ауд.	2	Лекція	Ринок праці та його регулювання Соціально-трудова відносина зайнятості	Робота на лекції	0,5
			2	Практичні заняття	1. Ринок праці в системі ринкових відносин. 2. Основні елементи ринку праці і механізм їхньої взаємодії. 3. Сегменти ринку праці. 4. Регулювання ринку праці, Рішення ситуаційних задач	Активна участь на практичних заняттях. Рішення ситуаційних задач	3,5
		СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
					Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
Здатність проводити самостійне визначення тривалості окремих елементів процесу праці	6	Ауд.	2	Лекція	Трудовий процес та методи його вивчення	Робота на лекції	0,5
			2	Практичні заняття	Ситуаційне завдання на тему: Обробка хронометражних спостережень	Активна участь на практичних заняттях. Проведення хронометражу	6,5
		СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
Здатність визначати основні елементи витрат робочого часу та шукати резерви підвищення продуктивності праці	7	Ауд.	2	Лекція	Методи проектування процесів праці	Робота на лекції	0,5
			2	Практичні заняття	Ситуаційне завдання на тему: "Обробка фотографії робочого часу"	Активна участь на практичних заняттях. Визначення резервів підвищення продуктивності праці	6,5
		СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
					Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		

Продовження табл. 11.1

1	2	3	4		5	6	
Здатність проектувати трудові процеси шляхом їх розподілу на елементарні складові	8	Ауд.	2	Лекція	Розподіл та кооперація праці. Бригадна форма організації праці	Робота на лекції. Підсумкова контрольна робота	10,5
			2	Практичні заняття	"Проектування процесу праці за допомогою мікроелементних нормативів"	Активна участь на практичних заняттях	3,5
		СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНІ, ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ КОМПОНЕНТИ НОРМУВАННЯ Й ОПЛАТИ ПРОЦЕСУ ПРАЦІ							
Здатність використання загальномашинобудівних нормативів часу	9	Ауд.	2	Лекція	Методи розробки нормативів праці	Робота на лекції	0,5
			2	Практичні заняття	Тренінги: "Дослідно-статистичний засіб розробки нормативів праці. Ознайомлення та використання загальномашинобудівних нормативів часу"	Активна участь на практичних заняттях. Встановлення норм витрат часу	5,5
		СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
Здатність визначати нормативне значення витрат часу на виконання складових процесу праці	10	Ауд.	2	Лекція	Встановлення норм праці	Робота на лекції	0,5
			2	Практичні заняття	Практичні заняття з нормування верстатних робіт	Активна участь на практичних заняттях. Встановлення норм витрат часу	5,5
		СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
Здатність визначати основні характеристики нормування верстатних робіт	11	Ауд.	2	Лекція	Організація нормування праці. Планування праці	Робота на лекції	0,5
			2	Практичні заняття	Практичне заняття з нормування верстатних робіт	Активна участь на практичних заняттях. Встановлення норм витрат часу	5,5

Продовження табл. 11.1

1	2	3		4		5	6
		СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
					Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
Здатність визначати основні характеристики форм та систем оплати праці	12	Ауд.	2	Лекція	Політика доходів і оплата праці	Робота на лекції	0,5
			2	Практичні заняття	Ділова гра "КОРБРИГ"	Активна участь на практичних заняттях	4,5
		СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
					Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
Здатність встановлювати розмір оплати праці в залежності від її специфіки та складності виконуваних робіт	13	Ауд.	2	Лекція	Аналіз, звітність і аудит у сфері праці. Форми і системи оплати праці	Робота на лекції	0,5
			2	Практичні заняття	Ситуаційні завдання з оплати праці. Система трудових показників. Аналіз продуктивності праці	Активна участь на практичних заняттях. Рішення ситуаційних задач	5,5
		СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
					Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
Здатність визначати сутність і зміст моніторингу соціально-трудової сфери, обґрунтувати індикатори моніторингу соціально-трудових відносин	14	Ауд.	2	Лекція	Моніторинг соціально-трудової сфери як інструмент регулювання й удосконалення	Робота на лекції	0,5
			2	Практичні заняття	1. Сутність і зміст моніторингу соціально-трудової сфери. 2. Показники й індикатори моніторингу соціально-трудових відносин. 3. Методологічні основи спостереження за динамікою рівня життя населення. Рішення завдань	Активна участь на практичних заняттях	5,5

Продовження табл. 11.1

1	2	3		4		5	6
		СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
Здатність визначати основні характеристики міжнародної організації праці, її структуру, основні сфери діяльності, методи роботи і їхню характеристику	15	Ауд.	2	Лекція	Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудових відносин	Робота на лекції	0,5
			2	Практичні заняття	1. Створення, розвиток і завдання МОП. 2. Структура міжнародної організації праці. 3. Основні сфери діяльності МОП. 4. Методи роботи МОП і їхня характеристика. Рішення ситуаційних задач	Активна участь на практичних заняттях. Рішення ситуаційних задач	5,5
		СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
Здатність визначати основні характеристики вивчення міжнародного досвіду регулювання соціально-трудових відносин та регулювання зайнятості	16	Ауд.	2	Лекція	Міжнародний досвід регулювання соціально-трудових відносин	Робота на лекції. Підсумкова контрольна робота	10,5
			2	Практичні заняття	1. Необхідність вивчення міжнародного досвіду регулювання соціально-трудових відносин. 2. Регулювання зайнятості. 3. Регулювання процесів підготовки кадрів	Активна участь на практичних заняттях	0,5
		СРС	2	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		

Закінчення табл. 11.1

1	2	3		4		5	6
Здатність визначати основні характеристики форм стимулювання найманих працівників та методи їх мотивації до продуктивної праці	17	Ауд.	2	Лекція	Міжнародний досвід регулювання соціально-трудових відносин Стимулювання та мотивація праці	Робота на лекції	0,5
			2	Практичні заняття	Форми стимулювання праці працівників. Формування мотивів до праці. Рішення ситуаційних задач	Активна участь на практичних заняттях	0,5
		СРС	2	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою							
ВСЬОГО годин		144	Загальна максимальна кількість балів по дисципліні				100

Розподіл балів у межах тем змістових модулів наведено в табл. 11.2.

Таблиця 11.2

Розподіл балів за темами

Поточне тестування та самостійна робота															Сума	
Змістовий модуль 1								Змістовий модуль 2								100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	
1	6	4	4	4	7	7	4	6	6	6	5	6	6	6	2	
Підсумкова контрольна робота								Підсумкова контрольна робота								
10								10								

Примітка. T1, T2 ... T16 – теми змістових модулів.

Максимальну кількість балів, яку може накопичити студент протягом тижня за формами та методами навчання, наведено в табл. 11.3.

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля			Лекційні заняття	Практичні заняття	Семинарські заняття	Тренінг	Ситуаційне завдання	Поточне тестування та експрес-опитування	Ділова гра	Підсумкова контрольна робота	Усього
Змістовий модуль 1. Організація праці та соціально-трудові відносини в умовах ринку	Тема 1	1 тиждень	0,5		0,5						1
	Тема 2	2 тиждень	0,5	0,5		5					6
	Тема 3	3 тиждень	0,5		0,5			3			4
	Тема 4	4 тиждень	0,5		0,5			3			4
	Тема 5	5 тиждень	0,5	0,25	0,25		2	1			4
	Тема 6	6 тиждень	0,5	0,5			6				7
	Тема 7	7 тиждень	0,5	0,5			6				7
	Тема 8	8 тиждень	0,5	0,25	0,25		2	1		10	14
Змістовий модуль 2. Організаційні, економічні і соціальні компоненти нормування та оплати процесу праці	Тема 9	9 тиждень	0,5	0,5		5					6
	Тема 10	10 тиждень	0,5	0,5			5				6
	Тема 11	11 тиждень	0,5	0,5			5				6
	Тема 12	12 тиждень	0,5	0,5					4		5
	Тема 13	13 тиждень	0,5	0,5			5				6
	Тема 14	14 тиждень	0,5	0,25	0,25		4	1			6
	Тема 15	15 тиждень	0,5	0,25	0,25		4	1			6
	Тема 16	16 тиждень	0,5	0,25	0,25						10
17 тиждень		0,5	0,25	0,25							1
Усього			8,5	5,5	3	10	39	10	4	20	100

Таблиця 11.4

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей за напрямом "Економічна теорія"

Професійні компетентності	Навчальний тиждень	Години	Форми навчання	Оцінка рівня сформованості компетентностей	
				Форми контролю	Макс бал
1	2	3	4	5	6
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ В УМОВАХ РИНКУ					

Продовження табл. 11.4

1	2	3	4		5	6	
Здатність визначати основні умови виникнення та ефективність функціонування ринку праці, особливості товару "робоча сила", типи кон'юктур ринку праці. Вміти оцінювати продуктивність та ефективність праці	1	Ауд.	2	Лекція	Об'єкт, предмет і завдання дисципліни, Трудові ресурси та трудовий потенціал. Продуктивність та ефективність праці	Робота на лекції	0,5
			2	Практичні заняття	"Ринок праці в економічній системі" 1. Умови виникнення та ефективність функціонування ринку праці. 2. Особливості товару "робоча сила". 3. Типи кон'юктур ринку праці. "Продуктивність праці". Тренінг з визначення продуктивності праці в різні періоди часу. Визначення індексів зміни продуктивності праці	Активна участь на практичних заняттях	2,5
		СРС	12	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
					Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
Здатність визначати сутність організації праці та її задачі. Обґрунтовувати основні напрями розвитку організації праці. Вміти вимірювати робочий час та його тривалість	2	Ауд.	2	Лекція	Праця як сфера життєдіяльності та провідний чинник виробництва Наукова організація праці	Робота на лекції	0,5
			2	Практичні заняття	"Праця як об'єкт організації" 1. Сутність організації праці та її задачі. 2. Основні напрями розвитку організації праці	Активна участь на практичних заняттях	0,5

Продовження табл. 11.4

1	2	3	4	5	6	7	8
					3. Робочий час та його тривалість. 4. Режим праці і відпочинку, методи регулювання.		
		СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
Здатність визначати основні характеристик и управління формуванням системи соціально-трудоових	3	Ауд.	2	Лекція	Соціально-трудоові відносини як система. Механізм функціонування системи соціально-трудоових відносин. Соціально-партнерство	Робота на лекції	0,5
			2	Практичні заняття	1. Формування системи соціально-трудоових відносин. 2. Механізм управління трудовими ресурсами та характеристика його підсистем. 3. Принципи соціального партнерства	Активна участь на практичних заняттях Тестування	1,5
		СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
Здатність визначати основні елементи ринку праці і механізм їхньої взаємодії	4	Ауд.	2	Лекція	Ринок праці та його регулювання Соціально-трудоові відносини зайнятості	Робота на лекції	0,5
			2	Практичні заняття	1. Ринок праці в системі ринкових відносин. 2. Основні елементи ринку праці і механізм їхньої взаємодії. 3. Сегменти ринку праці. 4. Регулювання ринку праці, Рішення ситуаційних задач	Активна участь на практичних заняттях. Рішення ситуаційних задач	1,5

Продовження табл. 11.4

1	2	3	4	5	6	7	8
		СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
					Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
Здатність проводити самостійне визначення тривалості окремих елементів процесу праці	5	Ауд.	2	Лекція	Трудовий процес та методи його вивчення	Робота на лекції	0,5
			2	Практичні заняття	Ситуаційне завдання на тему: Обробка хронометражних спостережень	Активна участь на практичних заняттях. Проведення хронометражу, Тестування	4,5
		СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
Здатність визначати основні елементи витрат робочого часу та шукати резерви підвищення продуктивності праці	6	Ауд.	2	Лекція	Методи проектування процесів праці	Робота на лекції	0,5
			2	Практичні заняття	Ситуаційне завдання на тему: "Обробка фотографії робочого часу"	Активна участь на практичних заняттях. Визначення резервів підвищення продуктивності праці	3,5
		СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
Здатність проектувати трудові процеси шляхом їх розподілу на елементарні складові	7	Ауд.	2	Лекція	Розподіл та кооперація праці. Бригадна форма організації праці	Робота на лекції. Підсумкова контрольна робота	10,5
			2	Практичні заняття	"Проектування процесу праці за допомогою мікроелементних нормативів"	Активна участь на практичних заняттях	3,5
		СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		

Продовження табл. 11.4

1	2	3	4	5	6	7	8
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНІ, ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ КОМПОНЕНТИ НОРМУВАННЯ Й ОПЛАТИ ПРОЦЕСУ ПРАЦІ							
Здатність використання загально машинобудівних нормативів часу	8	Ауд.	2	Лекція	Методи розробки нормативів праці	Робота на лекції	0,5
			2	Практичні заняття	Тренінги: "Дослідно-статистичний засіб розробки нормативів праці. Ознайомлення та використання загально машинобудівних нормативів часу"	Активна участь на практичних заняттях. Встановлення норм витрат часу	2,5
		СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
Здатність визначити нормативне значення витрат часу на виконання складових процесу праці	9	Ауд.	2	Лекція	Встановлення норм праці	Робота на лекції	0,5
			2	Практичні заняття	Практичні заняття з нормування верстатних робіт	Активна участь на практичних заняттях. Встановлення норм витрат часу	2,5
		СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
Здатність визначити основні характеристики нормування верстатних робіт	10	Ауд.	2	Лекція	Організація нормування праці. Планування праці	Робота на лекції	0,5
			2	Практичні заняття	Практичне заняття з нормування верстатних робіт	Активна участь на практичних заняттях. Встановлення норм витрат часу	2,5
		СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
Здатність визначити основні характеристики форм та систем оплати праці	11	Ауд.	2	Лекція	Політика доходів і оплата праці	Робота на лекції	0,5
			2	Практичні заняття	Ділова гра "КОРБРИГ"	Активна участь на практичних заняттях	2,5
		СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		

Продовження табл. 11.4

1	2	3	4	5	6	7	8
Здатність встановлювати розмір оплати праці залежно від її специфіки та складності виконуваних робіт	12	Ауд.	2	Лекція	Аналіз, звітність і аудит у сфері праці. Форми і системи оплати праці	Робота на лекції	0,5
			2	Практичні заняття	Ситуаційні завдання з оплати праці. Система трудових показників. Аналіз продуктивності праці	Активна участь на практичних заняттях. Рішення ситуаційних задач	2,5
		СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
Здатність визначати сутність і зміст моніторингу соціально-трудової сфери, обґрунтовувати індикатори моніторингу соціально-трудоких відносин	13	Ауд.	2	Лекція	Моніторинг соціально-трудової сфери як інструмент регулювання й удосконалення	Робота на лекції	0,5
			2	Практичні заняття	1. Сутність і зміст моніторингу соціально-трудової сфери. 2. Показники індикатори моніторингу соціально-трудоких відносин. 3. Методологічні основи спостереження за динамікою рівня життя населення. Рішення завдань	Активна участь на практичних заняттях	2,5
		СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
Здатність визначати основні характеристики міжнародної організації праці, її структуру, основні сфери діяльності, методи роботи і їхню характеристику		Ауд.	2	Лекція	Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудоких відносин	Робота на лекції. Підсумкова контрольна робота	10,5
			2	Практичні заняття	Створення, розвиток і завдання МОП. 2. Структура міжнародної організації праці. 3. Основні сфери діяльності МОП	Активна участь на практичних заняттях.	0,5

Закінчення табл. 11.4

1	2	3	4	5	6	7	8
	14				4. Методи роботи МОП і їхня характеристика. 5. Необхідність вивчення міжнародного досвіду регулювання соціально-трудоких відносин. 6. Регулювання зайнятості. 7. Регулювання процесів підготовки кадрів		
		СРС	12	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
				Іспит			40
ВСЬОГО годин			144	Загальна максимальна кількість балів по дисципліні			100

Розподіл балів у межах тем змістових модулів наведено в табл. 11.5.

Таблиця 11.5

Розподіл балів за темами

Поточне тестування та самостійна робота															Сума	
Змістовий модуль 1								Змістовий модуль 2								60
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	
0,5	2,5	1	2	2	5	4	4	3	3	3	3	3	3	0,5	0,5	
Підсумкова контрольна робота								Підсумкова контрольна робота								
10								10								

Примітка. T1, T2 ... T16 – теми змістових модулів.

Максимальну кількість балів, яку може накопичити студент протягом тижня за формами та методами навчання, наведено в табл. 11.6.

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля			Лекційні заняття	Практичні заняття	Семінарські заняття	Тренінг	Ситуаційне завдання	Поточне тестування та експрес-опитування	Ділова гра	Підсумкова контрольна робота	Усього
Змістовий модуль 1. Організація праці та соціально-трудова відносини в умовах ринку	Тема 1, Тема 2	1 тиждень	0,5	0,25	0,25	2					3
	Тема 3	2 тиждень	0,5		0,5						1
	Тема 4	3 тиждень	0,5		0,5			1			2
	Тема 5	4 тиждень	0,5	0,25	0,25			1			2
	Тема 6	5 тиждень	0,5	0,5			3	1			5
	Тема 7	6 тиждень	0,5	0,5			3				4
	Тема 8	7 тиждень	0,5	0,25	0,25		2	1		10	14
	Змістовий модуль 2. Організаційні, економічні і соціальні компоненти нормування та оплати процесу праці	Тема 9	8 тиждень	0,5	0,5		2				
Тема 10		9 тиждень	0,5	0,5			2				3
Тема 11		10 тиждень	0,5	0,5			2				3
Тема 12		11 тиждень	0,5	0,5					2		3
Тема 13		12 тиждень	0,5	0,5			2				3
Тема 14		13 тиждень	0,5	0,25	0,25		1	1			3
Тема 15, Тема 16		14 тиждень	0,5	0,5						10	11
Іспит											40
Усього			7	5	2	4	15	5	2	20	100

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 11.7).

Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей обліку успішності, індивідуального навчального плану студента та іншої академічної документації.

Таблиця 11.7

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
1	2	3	4
90 – 100	A	відмінно	зараховано

1	2	3	4
82 – 89	B	добре	зараховано
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

12. Рекомендована література

12.1. Основна

1. Адамчук В. В. Экономика и социология труда : учебник / В. В. Адамчук, О. В. Ромашов, М. Е. Сорокина. – М. : Юнити, 2001. – 407 с.

2. Владимирова Л. П. Экономика труда : учебн. пособ. / Л. П. Владимирова. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Дашков и Ко, 2002. – 299 с.

3. Гриньова В. М. Економіка праці та соціально-трудова відносини : навч. посібн. / В. М. Гриньова. – К. : Знання, 2010. – 310 с.

4. Грішнова О. А. Економіка праці та соціально-трудова відносини : підручник / О. А. Грішнова. – К. : Знання, 2006. – 559 с.

5. Економіка праці і соціально-трудова відносини : конспект лекцій / Є. П. Кожанова, О. О. Титар, В. І. Білоконенко. – Х. : ХНЕУ 2004. – 282 с.

6. Єсінова Н. І. Економіка праці та соціально-трудова відносини: навч. посібн. / Н. І. Єсінова. – К. : Кондор, 2006. – 429 с.

7. Завіновська Г. Т. Економіка праці : навч. посібн. / Г. Т. Завіновська ; Київський нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана. – 3-тє вид., без змін. – К. : КНЕУ, 2007. – 299 с.

8. Лепейко Т. І. Економіка праці : навч. посібн. / Т. І. Лепейко, Т. С. Шапошнікова, О. В. Толстікова. – Х. : ХНЕУ, 2006. – 214 с.

9. Лукашевич В. М. Економіка праці та соціально-трудова відносини : навч. посібн. / В. М. Лукашевич. – 2-ге вид., перероб. та доп. – Львів : Новий Світ. – 2000, 2010. – 422 с.

10. Научная организация и нормирование труда в машиностроении : учебник / под ред. С. М. Семенова. – М. : Машиностроение, 1991. – 240 с.
11. Организация и нормирование труда : учебн. пособ./ под ред. В. В. Адамчука. – М. : Финстатинформ, ЦУПЛ, 2000. – 301 с.
12. Пилипенко С. М. Економіка праці : навч. посібн. / С. М. Пилипенко, А. А. Пилипенко. – Х. : ХДЕУ, 2001. – 226 с.
13. Пономаренко В. С. Рівень і якість життя населення України : монографія / В. С. Пономаренко, М. О. Кизим, Ф. В. Узумов. – Х. : ІНЖЕК, 2003. – 224 с.
14. Про зайнятість населення : Закони України // У кн.: – Том 1. – К. : Інст. законодавства, 1996. – С. 252–268.
15. Про оплату праці : Закон України // У кн. : – Том 8. – К. : Ін-т законодавства, 1997. – С. 210–218.

12.2. Додаткова

16. Буряк П. Ю. Економіка праці й соціально-трудова відносини : навчальний посібник / П. Ю. Буряк, Б. А. Карпінський, М. І. Григорєва. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 440 с.
17. Економіка праці та соціально-трудова відносини : підручник ; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Колота. – К. : КНЕУ, 2009. – 711 с.
18. Економіка праці та соціально-трудова відносини. Збірник завдань і вправ : навч. посібн. / Н. Д. Дарченко, В. С. Рижиков, О. Л. Єськов та ін. – К. : Центр навчальної літератури, 2007. – 250 с.
19. Калина А. В. Организация и оплата труда в условиях рынка / А. В. Калина. – К. : МАУП, 2003. – 312 с.
20. Леженкина Т.И. Научная организация труда персонала : учебник / Т. И. Леженкина. – М. : Маркет ДС, 2010. – 232 с.
21. Лук'яненко Н.Д. Нормування праці : підручник / Н. Д. Лук'яненко, Т. І. Копитіна. – 2002. – 217 с.
22. Остапенко Ю. М. Экономика труда [Текст] : учебн. пособ.

/ Ю. М. Остапенко ; Гос. ун-т упр. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Инфра-М, 2007. – 271 с.

23. Прасол В. М. Економіка праці та соціально-трудова відносини : навчальний посібник / В. М. Прасол. – Х. : ХНАМГ, 2007. – 264 с.

24. Рофе А. И. Организация и нормирование труда / А. И. Рофе. – М. : КноРус, 2010. – 400 с.

25. Экономика труда: социально-трудова отношения / под ред.

Н. А. Волгина, Ю. Г. Одегова. – М. : Изд. "Зкзамен", 2003. – 736 с.

12.3. Інформаційні ресурси

26. ЛігаБізнесІнформ. – Режим доступу : www.liga.net.

27. Макроекономічна ситуація, поточні тенденції періоду (за відповідні періоди) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.bank.gov.ua.

28. Нормативні акти України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.nau.kiev.ua.

29. Сайт вільної енциклопедії Вікіпедія. – Режим доступу : <http://ru.wikipedia.org/wiki>.

30. Сервер Верховної Ради України. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

31. Українське право. – Режим доступу : www.ukrpravo.com.

12.4. Методичне забезпечення

32. Ділові ігри, виробничі ситуації, семінарські заняття та практичні завдання з навчальної дисципліни "Економіка праці та соціально-трудова відносини" для студентів спеціалізації "Міжнародна економіка" всіх форм навчання / укл. Т. С. Шапошникова, О. В. Нечипорук. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2009. – 112 с.

33. Економіка праці : навч. посібн. / Т. І. Лепейко, Т. С. Шапошникова, О. В. Толстікова. – Х. : ХНЕУ, 2006. – 214 с.

34. Экономика труда : учебное пособие / Т. И. Лепейко, Е. Н. Красноносова, Т. С. Шапошникова и др. – Х. : Изд. ХНЭУ, 2012. – 156 с.

Додатки

Додаток А
Таблиця А.1

Структура складових професійних компетентностей з навчальної дисципліни "Економіка праці та соціально-трудові відносини" за Національною рамкою кваліфікацій України

72

Складові компетентності, яка формується в рамках теми	Мінімальний досвід	Знання	Вміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Об'єкт, предмет і завдання дисципліни					
Визначати основні умови виникнення та ефективність функціонування ринку праці, особливості товару "робоча сила", типи кон'юктур ринку праці	Характеристики основних категорій та понять: "економіка", "економіка праці", "соціально-трудова сфера",. Методи управління суспільною працею та особливості їх використання	Знання сутності категорії "праця"; загальні положення про роль праці в розвитку людини і суспільства; основні форми прояву праці	Розрізняти основні форми прояву праці в розвитку людини і суспільства;	Ефективно формувати комунікаційну стратегію щодо умов виникнення та ефективності функціонування ринку праці	Відповідальність за точну ідентифікацію ключових проблем ринку праці
Тема 2. Трудові ресурси та трудовий потенціал суспільства. Продуктивність та ефективність праці					
Визначати основні характеристики трудових ресурсів та трудовий потенціал	Стан і структура трудових ресурсів. Одиниці виміру продуктивності праці. Соціально-економічне значення зміни рівня продуктивності праці	Знання сутності, критерії і показники ефективності й продуктивності праці	Оцінювати продуктивність та ефективність праці, обґрунтовувати основні напрямки підвищення ефективності праці	Презентувати результати визначення продуктивності праці	Відповідальність за точність і коректність визначення ефективності та продуктивності праці

1	2	3	4	5	6
Тема 3. Праця як сфера життєдіяльності та провідний чинник виробництва. Наукова організація праці					
Визначати сутність організації праці та її задачі. Обґрунтувати основні напрямки розвитку організації праці	Сутність наукової організації праці. Визначення поняття, напрямки розвитку та удосконалення організації праці у виробництві	Знання понять про основні напрямки розвитку організації праці	Вимірювати робочий час та його тривалість	Презентувати результати вимірювання робочого часу	Самостійно визначати задачі організації праці та відповідати за коректність і адекватність обраних основних напрямків розвитку організації праці
Тема 4. Соціально-трудові відносини як система. Механізм функціонування системи соціально – трудових відносин. Соціальне партнерство					
Визначати основні характеристики управління формуванням системи соціально-трудових відносин та обґрунтувати принципи соціального партнерства	Структура системи соціально-трудових відносин. Суб'єкти соціально-трудових відносин	Знання сутності соціального партнерства; типів соціально-трудових відносин	Здійснювати обґрунтування принципів соціального партнерства	Ефективно формувати комунікаційну стратегію	Відповідати за коректність та адекватність принципів соціально-трудових відносин
Тема 5. Ринок праці та його регулювання. Соціально-трудові відносини зайнятості					
Визначати основні елементи ринку праці і механізм їхньої взаємодії	Елементи ринку праці: попит, пропозиція, ціна робочої сили. Особливості товару "робоча сила"	Знання понять "ринок праці", "ринок робочої сили" та "ринок робочих місць", видів та форм зайнятості населення	Визначати елементи ринку праці, досліджувати механізм їхньої взаємодії	Ефективно формувати комунікаційну стратегію	Самостійно визначати основні елементи ринку праці та досліджувати механізм їхньої взаємодії, а також відповідати за точність і коректність результатів

1	2	3	4	5	6
Тема 6. Трудовий процес та методи його вивчення					
Проводити самостійне визначення тривалості окремих елементів процесу праці	Структура трудового процесу, принципи його раціональної організації. Планування робочого місця	Знання класифікації витрат та втрат робочого часу різних категорій робітників, технічних засобів вивчення робочого часу	Досліджувати трудовий процес працівників різних категорій;	Презентувати результати фотографії робочого часу. Здатність до групової взаємодії в процесі дослідження трудового процесу	Приймати рішення в плануванні робочого часу та дослідженні трудового процесу, відповідати за точність і коректність результатів
Тема 7. Методи проектування процесів праці					
Визначати основні елементи витрат робочого часу та шукати резерви підвищення продуктивності праці	Графічний метод проектування процесів праці. Проектування процесу праці за допомогою мікроелементних нормативів	Знання різних методів проектування процесу праці	Обґрунтовувати вибір методу проектування процесу праці	Презентувати результати проектування процесу праці	Приймати ефективні управлінські рішення щодо вибору методу проектування процесу праці
Тема 8. Розподіл та кооперація праці					
Проектувати трудові процеси шляхом їх розподілу на елементарні складові	Основні форми та види розподілу праці на підприємстві	Знання основних форм кооперації праці, переваг та недоліків колективної праці, методів організації бригад, видів бригад	Проводити аналіз змісту і складності праці; проектувати трудові процеси шляхом їх розподілу	Презентувати результати аналізу змісту і складності праці та проектування трудових процесів шляхом розподілу або кооперації	Приймати рішення щодо визначення складності роботи та розподілу або кооперації процесу праці. Відповідальність за точність і коректність результатів

1	2	3	4	5	6
Тема 9. Методи розробки нормативів праці					
Використання загальномашинобудівних нормативів часу	Роль та значення нормативів. Вимоги до нормативів у різних виробничих умовах	Знання класифікації нормативів в залежності від типів виробництва і місця використання, загального порядку розробки нормативів	Проводити спостереження, аналіз та обробку вихідних даних для складання нормативів	Ефективно проводити спостереження, аналіз та обробку вихідних даних для складання нормативів	Відповідальність за точність і коректність проведеного спостереження та аналізу
Тема 10. Методи встановлення норм праці					
Визначати нормативне значення витрат часу на виконання складових процесу праці	Сутність дослідно-статистичного та аналітичного методів встановлення норм часу	Знання сфер використання методів встановлення норм часу. Недоліки дослідно-статистичного метода	Обґрунтовувати вибір методу встановлення норм часу. Розрахунок норм на основі витрат робочого часу та режимів роботи устаткування	Ефективно проводити розрахунок норм на основі витрат робочого часу та режимів роботи устаткування	Відповідальність за точність і коректність прийнятого рішення
Тема 11. Організація та нормування праці. Планування праці					
Визначати основні характеристики нормування верстатних робіт	Нормування праці спеціалістів за нормативами чисельності. Використання математичних методів	Знання основних методів нормування праці спеціалістів та службовців, нормування праці за нормами керівництва	Розробляти нормативи праці, нормувати верстатні роботи	Ефективно проводити нормування верстатних робіт	Приймати ефективні управлінські рішення щодо нормування праці спеціалістів за нормативами чисельності
Тема 12. Політика доходів і оплата праці					
Визначати основні характеристики форм та систем оплати праці	Соціально-економічна сутність заробітної плати. Номінальна та реальна заробітна плата	Знання форм і систем оплати праці, тарифної системи оплати праці та її елементів	Розрізняти форми і системи оплати праці	Презентувати результати визначення заробітної платні	Відповідальність за точність і коректність результатів розрахунку заробітної платні

1	2	3	4	5	6
Тема 13. Аналіз, звітність і аудит у сфері праці. Форми і системи оплати праці					
Встановлювати розмір оплати праці в залежності від її специфіки та складності виконуваних робіт	Особливості оплати праці робітників бюджетних підприємств та організацій	Знання форм погодинної оплати праці, термінів та періодичності виплат, середньої заробітної плати та її обчислення	Визначити заробітну платню при відрядній й погодинній системах	Презентувати результати визначення заробітної платні при відрядній та погодинній системах	Відповідальність за точність і коректність результатів
Тема 14. Моніторинг соціально-трудової сфери як інструмент регулювання й удосконалення соціально-трудоких відносин					
Визначити сутність і зміст моніторингу соціально-трудової сфери, обґрунтувати індикатори моніторингу	Мета та завдання моніторингу соціально-трудової сфери	Знання об'єктів та принципів моніторингу, завдання моніторингу соціально-трудової сфери	Використовувати єдину методологію збору і аналізу інформації щодо соціально-трудоких відносин	Презентувати результати методологію збору і аналізу інформації	Відповідальність за точність і коректність результатів
Тема 15. Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудоких відносин					
Визначити основні характеристики міжнародної організації праці, її структуру, основні сфери діяльності, методи роботи і їхню характеристику	Міжнародна організація праці (МОП) та причини її виникнення: політичні, соціальні, економічні	Знання методів роботи та сфери діяльності міжнародної організації праці	Визначити пріоритетні напрями роботи міжнародної організації праці на сучасному етапі, участь України в МОП	Презентувати результати прогнозування пріоритетних напрямів роботи міжнародної організації праці	Відповідальність за точність і коректність результатів
Тема 16. Міжнародний досвід регулювання соціально-трудоких відносин					
Визначити основні характеристики форм стимулювання найманих працівників та методи їх мотивації до продуктивної праці	Зарубіжний досвід формування професійного рівня трудових ресурсів	Знання форм стимулювання праці робітників у країнах з ринковою економікою	Використовувати закордонний досвід при розробці системи управління трудовою діяльністю	Ефективно формувати комунікаційну стратегію щодо міжнародного досвіду	Відповідальність за точність і коректність результатів

Зміст

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни	5
3. Програма навчальної дисципліни	7
4. Структура навчальної дисципліни.....	15
5. Теми та плани семінарських занять.....	19
6. Теми практичних занять	21
6.1. Приклади типових практичних завдань за темами.....	23
7. Самостійна робота.....	27
7.1. Контрольні запитання для самодіагностики	32
8. Індивідуально-консультативна робота	37
9. Методи навчання	38
10. Методи контролю	41
11. Розподіл балів, які отримують студенти	51
12. Рекомендована література.....	67
12.1. Основна	67
12.2. Додаткова	68
12.3. Інформаційні ресурси.....	69
12.4. Методичне забезпечення	69
Додатки.....	70

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"ЕКОНОМІКА ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ
ВІДНОСИНИ"**

**для студентів напрямів підготовки
6.030503 "Міжнародна економіка",
6.030501 "Економічна теорія"
всіх форм навчання**

Укладачі: **Красноносова** Олена Миколаївна
Нечипорук Оксана Василівна
Немашкало Карина Ромеовна

Відповідальний за випуск **Лепейко Т. І.**

Редактор **Бутенко В. О.**

Коректор **Бутенко В. О.**

План 2014 р. Поз. № 63 ЕВ. Обсяг 76 стор.

Видавець і виготівник – видавництво ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, пр. Леніна, 9а

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи
Дк № 481 від 13.06.2001 р.*

